

Didaktické prostředky uplatňované při výuce předmětu Management II na Fakultě managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

Ing. Kristina Strýčková

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Kristina Strýčková**

Osobní číslo: **H10872**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů pro SŠ**

Téma práce: **Didaktické prostředky uplatňované při výuce
předmětu Management II na Fakultě managementu
a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

**Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti využívání didaktických prostředků
ve výuce.**

Příprava metodiky výzkumné části.

Analýza využití didaktických prostředků materiální i nemateriální povahy ve výuce.

Zpracování sebereflexe vlastního pedagogického působení.

Zjištění účinnosti edukačního působení na znalosti studentů.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BĚLOHLÁVEK, František, Pavol KOŠŤAN a Oldřich ŠULEŘ. Management. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2006. 724 s. ISBN 80-251-0396-X.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. Školní didaktika. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. 447 s. ISBN 978-80-7367-571-4.

PETTY, Geoffrey a Štěpán KOVAŘÍK. Moderní vyučování. 5. vyd. Praha: Portál, 2008. 380 s. ISBN 978-80-7367-427-4.

PRŮCHA, Jan. Moderní pedagogika. 4. vyd. Praha: Portál, 2009. 481 s. ISBN 978-80-7367-503-5.

SKALKOVÁ, Jarmila. Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování. 2. vyd. Praha: Grada, 2007. 322 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Šárka Fialová

Ústav podnikové ekonomiky

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2011

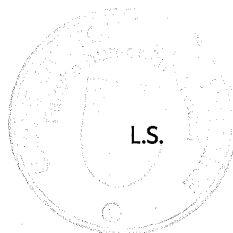
Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.4.2016

Kateřina Stejskalová

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá uplatňováním didaktických prostředků při výuce předmětu Management II na Fakultě managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Cílem teoretické části bakalářské práce je zhodnocení typologie a druhů didaktických prostředků materiální a nemateriální povahy využívaných ve vyučování z pohledů různých autorů. Cílem praktické části bakalářské práce je vytvoření metodiky výzkumné části a vypracování modelové přípravy na seminář předmětu Management II s ohledem na využití didaktických prostředků materiální i nemateriální povahy. Součástí praktické části bakalářské práce je i sebereflexe vyučující a účinnost edukačního působení na znalosti studentů.

Klíčová slova: didaktické prostředky, učení, vyučování, sebereflexe, management, seminář, hodnocení, edukace

ABSTRACT

Bachelor Thesis deals with the application of educational tools during the teaching of the subject Management II at the Faculty of Management and Economics, Tomas Bata University in Zlín. The aim of theoretical part the Bachelor Thesis is to evaluate typology and didactic material and non-material resources used in teaching from the views of different authors. The aim of the practical part of the thesis is to create a methodology of research part and create a training model of seminar on the subject Management II with respect to the use of didactic material and non-material resources in nature. The practical component of this Thesis is teacher's self-reflection and the effectiveness of educational effects on student's knowledge.

Keywords: Didactic resources, Learning, Teaching, Self-reflection, Management, Seminar, Evaluation, Education.

Děkuji tímto způsobem vedoucí bakalářské práce paní Ing. Šárce Fialové za odborné vedení, podnětné připomínky a čas strávený obětavou pomocí při vypracovávání této práce.

Dále bych ráda poděkovala všem studentům a pedagogům, bez nichž by nebylo možné tuto práci úspěšně dokončit.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY	12
1.1 VÝZNAM DĚJIN PEDAGOGIKY A DIDAKTIKY	13
1.2 UČENÍ A JEHO VZTAH K VYUŽÍVÁNÍ DIDAKTICKÝCH PROSTŘEDKŮ VE VÝUCE	13
1.3 KLASIFIKACE DIDAKTICKÝCH PROSTŘEDKŮ	17
1.3.1 Klasifikace didaktických prostředků podle Hlavatého	18
1.3.2 Klasifikace didaktických prostředků podle Maňáka	20
1.3.3 Klasifikace didaktických prostředků podle Obsta	21
1.3.4 Klasifikace didaktických prostředků podle Pettyho	24
1.3.5 Klasifikace didaktických prostředků podle Rambouska	25
1.3.6 Klasifikace didaktických prostředků podle Skalkové	26
1.3.7 Klasifikace didaktických prostředků podle Šimoníka	27
1.4 NEMATERIÁLNÍ DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY	28
1.4.1 Metody výuky	28
1.4.1.1 Komplexní klasifikace základních skupin metod výuky	29
1.4.2 Organizační formy výuky	31
1.4.3 Didaktické zásady	32
1.5 VYSOKOŠKOLSKÁ VÝUKA A JEJÍ FORMY	33
1.5.1 Přednáška	34
1.5.2 Semináře	34
1.5.3 Cvičení	35
1.5.4 Exkurze	35
1.5.5 Praxe	35
1.6 PŘEDPOKLADY PRO VYUŽITÍ UČEBNÍCH POMŮCEK A PROSTŘEDKŮ DIDAKTICKÉ TECHNIKY VE VYUČOVÁNÍ	36
2 POJETÍ MANAGEMENTU A JEHO VÝZNAM	37
2.1 ZÁKLADNÍ POJMY	38
3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	41
4 METODIKA VÝZKUMNÉ ČÁSTI	42
5 PŘEDSTAVENÍ PŘEDMĚTU MANAGEMENT II	44
5.1 PŘEDMĚT MANAGEMENT II PODLE IS/STAG	45
5.2 ÚVODNÍ SEMINÁŘ MANAGEMENTU II	48
5.3 METODIKA TVORBY SEMINÁRNÍCH PRACÍ	48
5.4 PŘÍPRAVA NA SEMINÁŘ „STRATEGICKÝ MANAGEMENT“ S OHLEDEM NA VYUŽÍVÁNÍ DIDAKTICKÝCH PROSTŘEDKŮ	52
5.4.1 Příprava na seminář	52
5.4.2 Vlastní realizace semináře	54

5.4.3	Vyhodnocení semináře	55
6	SEBEREFLEXE VLASTNÍHO PEDAGOGICKÉHO PŮSOBENÍ.....	57
6.1	SWOT ANALÝZA VLASTNÍHO PEDAGOGICKÉHO PŮSOBENÍ.....	58
7	ÚČINNOST EDUKAČNÍHO PŮSOBENÍ NA ZNALOSTI STUDENTŮ	62
7.1	PŘEHLED VÝSLEDKŮ MÝCH STUDENTŮ PŘEDMĚTU MANAGEMENT II.....	65
7.2	PŘEHLED VÝSLEDKŮ OSTATNÍCH VYUČUJÍCÍCH PŘEDMĚTU MANAGEMENT II.....	66
	ZÁVĚR	68
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	69
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	71
	SEZNAM OBRÁZKŮ	72
	SEZNAM TABULEK.....	73
	SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

„Naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest, které jenom ukazují, kam jít, ale samy nejdou.“

Jan Amos Komenský

Vzdělání a výchova v dnešní době musí být otevřeny výsledkům vědy a techniky, musí reagovat na aktuální potřeby rozvoje společnosti. Neustále se zvyšují požadavky na kvalitu a úroveň výchovy a vzdělání. Využívání didaktických prostředků materiální a nemateriální povahy je tedy v současné době aktuálním tématem. Didaktické prostředky tedy zaujímají velmi významné místo v činnosti pedagoga. Pedagog má v současnosti neomezené možnosti v oblasti používání didaktických prostředků při svém výchovně-vzdělávacím působení na žáky a studenty.

Tato bakalářská práce má název Didaktické prostředky uplatňované při výuce předmětu Management II na Fakultě managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Toto téma jsem si zvolila z toho důvodu, že vedu semináře z předmětu Management II. Pro zvýšení atraktivnosti předmětu by měl pedagog využít didaktické prostředky materiální i nemateriální povahy.

Bakalářská práce bude rozdělena na dvě části – část teoretická a část praktická.

Cílem teoretické části této bakalářské práce bude za pomoci studia odborné literatury zhodnotit didaktické prostředky materiální i nemateriální povahy z pohledu různých autorů.

Cílem praktické části této bakalářské práce bude vypracovat modelové přípravy na semináře předmětu Management II s ohledem na využívání didaktických prostředků při výuce. Výuka předmětu Management II je realizována v zimním semestru pro 4. a 5. ročník magisterských studijních programů. Součástí praktické části této bakalářské práce bude provedena sebereflexe vlastního pedagogického působení. V závěru této praktické části bude provedena účinnost edukačního působení na znalosti studentů a bude provedeno srovnání výsledků vyučující předmětu Management II s výsledky ostatních vyučujících.

Hlavním cílem této bakalářské práce je na základě teoretických poznatků z oblasti didaktických prostředků, praktického výzkumu a sebereflexe popsat uplatnění didaktických prostředků ve výuce předmětu Management II.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DIDAKTICKÉ PROSTŘEDKY

V dnešní době má na výchovně-vzdělávací proces stále rostoucí vliv rozvoj technicky zprostředkované komunikace a také rozvoj informačních technologií, které výrazně ovlivňují nejen společenský život, ale zasahují do všech oblastí lidské činnosti. O to těžší je pak výchova a vzdělávání, které musí flexibilně reagovat na novinky z oblasti vědy a techniky, kdy se musí přizpůsobovat aktuálním potřebám a požadavkům rozvoje celé moderní společnosti. Mašek (2002), Hlavatý (2002) a Skalková (1971)

Podstatnou část kvalitního výukového procesu tvoří využívání didaktických prostředků, jak materiální, tak i nemateriální povahy. Podle Maňáka (1994) jsou didaktické prostředky *„takový druh předmětů, jenž v těsné souvislosti s vyučovací metodou a organizační formou výuky napomáhají dosažení výchovně-vzdělávacích cílů.“*

Skalková (2007) charakterizuje didaktické prostředky jako *„veškeré materiální předměty, které zabezpečují, podmiňují, zefektivňují a zlepšují průběh vyučovacího procesu.“*

Podobně, ovšem obecněji definuje didaktické prostředky Obst (2002). Ten za didaktické prostředky *„považuje cokoliv, co může pedagog či žák používat k dosahování výukových a vzdělávacích cílů.“*

Z výše uvedeného textu vyplývá, že využívání didaktických prostředků v činnosti pedagoga, ale i žáků nabývá v dnešní době stále vyššího významu. Toto potvrzují a doplňují také autoři Chudý a Kašpárková (2007) podle nichž jsou didaktické prostředky *„významným faktorem v modernizaci celého vyučovacího procesu a přesouvají ho tak do jiného prostoru v rámci lidské společnosti.“*

Při využívání didaktických prostředků je ovšem nutné ověřit jejich kvalitu a také vhodnost jejich zařazení pro konkrétní vyučovací jednotku tak, aby došlo ke splnění výchovně-vzdělávacích cílů. Kyriacou (2008)

Na základě výše uvedeného můžeme shrnout, že didaktické prostředky pomáhají učitelům k zdárnému dosažení výchovně-vzdělávacích cílů. Didaktické prostředky přispívají k efektivnímu vyučovacímu procesu. Žáci tak díky didaktickým prostředkům rychleji porozumí probírané problematice.

1.1 Význam dějin pedagogiky a didaktiky

Podle Jůvy (2007) k základním oblastem vzdělání v oblasti pedagogiky a didaktiky patří dějiny pedagogiky. Celkový význam dějin pedagogiky, výchovy a školy lze vymezit základními funkcemi, jenž tato disciplína plní:

1. **Funkce teoretická** – umožňuje poznat podstatu edukace a její historické proměny. Lze říci, že nenajdeme výzkumný problém, který by neměl svoji historickou dimenzi. Jde o takové pojetí dějin pedagogiky, kde do popředí vystupují především problémy – paradigmata, koncepce, problémy a tedy nejde pouze o životopisy významných osobností.
2. **Funkce prognostická** – úzce souvisí s teoretickým významem a zdůrazňuje, že dějiny pedagogiky jsou zdrojem podnětů, zkušeností i varování při tvorbě nových modelů edukační praxe či jejích jednotlivých součástí jako například kutikulární dokumenty, principy apod.
3. **Funkce propedeutická** – charakterizována jako pomoc při rozvoji pedagogického myšlení a kreativity či jako určitý klíč k pochopení současného stavu pedagogické teorie i praxe. Propedeutická funkce tedy slouží pro přípravu a další rozvoj učitelů, vychovatelů a dalších pedagogických pracovníků.

Jůva (2007) také uvádí, že moderní pedagog musí mít všeobecný široký rozhled, aby správně postihoval společenské souvislosti edukace, její opravdové spojení se životem, s jeho potřebami, vývojovými tendencemi a perspektivami.

1.2 Učení a jeho vztah k využívání didaktických prostředků ve výuce

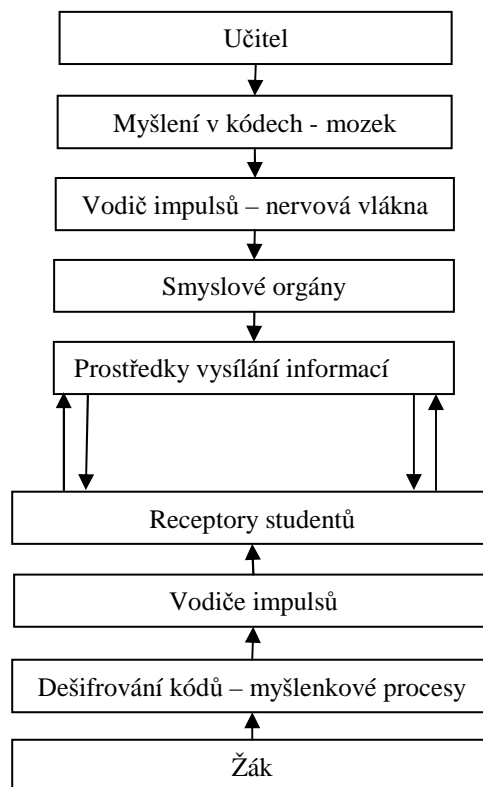
Učení můžeme charakterizovat jako „*relativní změnu v organismu člověka, respektive v jeho schopnostech a vlastnostech. Je to cílevědomý proces, který spočívá v aktivním a samostatném osvojení si společenských zkušeností, norem a pravidel.*“ (Chudý, Kašpárková, 2007, s. 11)

„*Odvozování poznatků se děje ve vyučovacím procesu (vyučování), který je nejdůležitější formou výchovné a vzdělávací práce ve škole. Vyučování je specifický proces pedagogické práce, kde při záměrném působení mnohostranně ovlivňujeme formování osobnosti člověka.*“ (Chudý, Kašpárková, 2007, s. 11)

Při učení je důležitý především postoj žáka, ovšem učení je ovlivnitelné do určité míry také vyučujícím. Je důležité, aby vyučující nepodcenil přípravu na vyučování. Podle Kárníkové (1991, s. 157) by příprava učitele měla vždy zahrnovat následující body:

- **Formulace cílů vyučování** – bývá spojena s analýzou obsahu vyučování i podmínek cíle. Cíle jsou z tohoto důvodu někdy formulovány jako závěr přípravy. Mohou být vyjádřeny ústně nebo písemně, kdy písemná formulace vede k větší přesnosti.
- **Analýza obsahu vyučování** – určení klíčových bodů učiva, tedy toho, co je nejdůležitější, návaznost učiva na ostatní předměty, aktualizace učiva, identifikace vazeb mezi učivem.
- **Analýza podmínek vyučování** – rozbor zájmů a dosavadní přípravy žáků, rozbor vlastních dovedností a vědomostí učitele.
- **Volba vyučovací metody** – v rámci dané organizační formy vyučování, kdy příprava učitele může jít až do podrobností (podrobný text výkladu, otázky pro ústní zkoušení).
- **Zhodnocení výsledků a průběhu vyučování** – po každé vyučovací hodině jako příprava na další vyučování.

Kárníková (1991, s. 183) uvádí zjednodušené schéma procesu osvojování učiva. Mnozí autoři se ho pokouší vytvořit z důvodů snadnějšího řízení jeho jednotlivých částí.

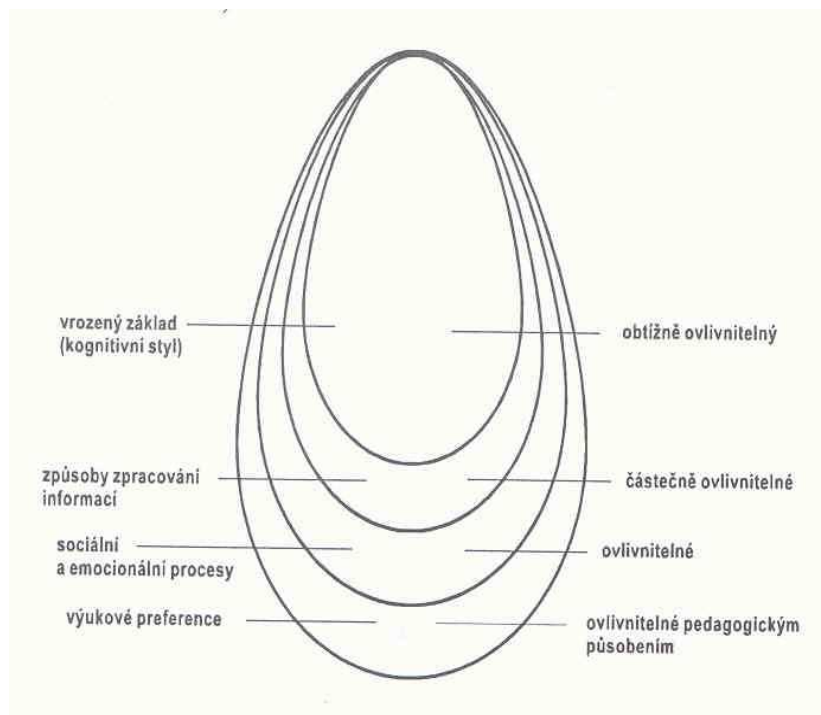
Obr. 1. Schéma procesu osvojování učiva (Kárníková, 1991)

Podle Koláře, Vališové (2009, s. 91) je podstata vyučování v jakési jednotě, v propojení učení žáků a řídicích aktivit učitele. Podle autorů lze říct, že školu a v ní vyučování tvoří tyto dva základní prvky:

- Učící se žák.
- Učení žáků řídicí učitel.

Podle těchto autorů je smysl řízení učení žáků především v úspornosti, v efektivitě, v metodologické výběrovosti obsahů, tedy ve zkrácení, zekonomičtění a zrychlení cesty ke zvládnutí potřebných zkušeností. Jednoduše lze říci, že dobře řízeným učením se žák učí se učit. (Kolář, Vališová, 2009, s. 91)

Pokud učitel chce ovlivnit učební styl studentů, měl by respektovat měl by brát v potaz jejich aktuální možnosti ovlivnění pedagogickým působením. Existují totiž právě takové složky osobnosti studentů, které ovlivnit nelze nebo je lze ovlivnit jen velmi obtížně a také složky osobnosti, které ovlivnit lze. (Müllerová, 2002, s. 63)

Obr. 2. Model učebního stylu (Müllerová, 2002)

Učební styl je ovlivnitelný, tedy učební styly žáků, pro které jsou učitelem vhodně zvoleny vyučovací strategie, zlepšují koncentraci a učení žáků. Učitelé budou úspěšní, pokud budou umět systematicky využívat nejrůznějších vyučovacích a diagnostických metod, aby obohatili různé způsoby myšlení a učební styly žáků. Učební styl lze ovlivnit například kladením otázek, diskutováním, mentálním mapováním, plánováním, vyvoláváním divergentního myšlení, individuálním vedením, divergentním myšlením, hodnocením apod. (Fischer, 2004)

Pokud tedy chce učitel ovlivnit učební styly žáků, je velmi důležitá komunikace mezi žákem a učitelem a naopak. Tam, kde se lidé setkávají, nastupuje proces sociální interakce a sociální komunikace, která je založena právě na mezilidských vztazích. Pedagogická komunikace je komunikací sociální, jde o specifickou komunikaci probíhající v konkrétním pedagogickém prostředí a ovlivňující celkové klima třídy i školy. (Kolář, 2009, s. 191)

Kolář (2009, s. 192) uvádí hlavní faktory, které ovlivňují a limitují pedagogickou komunikaci:

- Závislost (vliv) na výchovně vzdělávacími cíli.
- Prostorové omezení pedagogické komunikace (komunikace probíhá jen v určených místnostech – učebna, tělocvična, dílna, laboratoř, knihovna apod.).

- Časová limitovanost (čas vymezen rozvrhem, délkou vyučovací jednotky).
- Vymezení obsahu a programu komunikace (volnost učitele je ovlivněna vzdělávacím programem, tématem hodiny).
- Vymezení pedagogické komunikace pravidly chování (je limitováno sociální rolí učitele a žáka, školním řádem).
- Vliv prostorového rozmístění žáků na pedagogickou komunikaci.
- Vliv vyučovací metody na pedagogickou komunikaci (monolog, dialog, společná práce, skupinová práce).
- Pedagogická komunikace limitovaná organizační formou výuky (skupinová, hromadná, individualizovaná, projektové učení).
- Vliv asymetrie sociálních rolí na pedagogickou komunikaci (role učitele a role žáka).

1.3 Klasifikace didaktických prostředků

Nyní se zaměřím na klasifikaci a členění didaktických prostředků podle stěžejních autorů, kteří se zabývají didaktikou. Jde o následující autory, kteří jsou seřazeni abecedně:

- Josef Hlavatý
- Josef Maňák
- Otto Obst
- Geoffrey Petty
- Vladimír Rambousek
- Jarmila Skalková
- Oldřich Šimoník

1.3.1 Klasifikace didaktických prostředků podle Hlavatého

Podle Hlavatého (2002, s. 6) didaktické prostředky „zahrnují všechny prostředky, napomáhající k dosažení cílů VP a z těchto cílů vycházející:“

- Didaktické zásady.
- Verbální a mimoverbální komunikační prostředky učitele a žáka.
- Jejich vědomosti a dovednosti užívané k osvojování nové učební látky.
- Veškeré prostředky materiálně technické základny výuky.

Didaktické prostředky autor rozděluje na:

- Nemateriální (metody, formy, zásady).
- Materiální (pomůcky, zařízení, potřeby).

„Materiální didaktické prostředky jsou didaktické prostředky materiální povahy, které mohou být využívány ve výuce a slouží jako podpůrný prostředek k dosažení stanovených výukových cílů.“ (Hlavatý, 2002, s. 7)

Za materiální didaktické pomůcky autor považuje:

- Učební a metodické pomůcky.
- Školní potřeby, zařízení, výukové prostory.
- Didaktickou techniku.

Učební pomůcky mají podle Hlavatého (2002, s. 7) bezprostřední vztah k obsahu a cíli dané výuky, kde:

- Plní úlohu bezprostředního sdělovače informací.
- Detailně vypovídají o obsahu výuky.
- Přímě působí na učební činnost žáka.

Hlavatý (2002) dále uvádí, že se můžeme setkat s učebními pomůckami dvojího způsobu prezentace:

- Prezentace přímé – nevyžadují zvláštní zařízení (učebnice, obrazy, modely, soupravy).

- Prezentace vyžadující zvláštní zařízení – didaktickou techniku (různé záznamy na filmovém pásu, disketě, videodesce apod).

Autor uvádí, že učební pomůcky lze členit podle různých kritérií:

Dle míry pedagogizace na:

- Originální předměty (přírodniny i výtvořky člověka jako stroje, nástroje).
- Pedagogizované pomůcky (modely, zobrazení, učebnice).

Dle působení na smysly na:

- Auditivní (působí na sluchové receptory).
- Vizuální (působí na zrakové receptory).
- Audiovizuální (působí současně na sluchové i zrakové receptory)

Dle způsobu prezentace na:

- Vyžadující k prezentaci didaktickou techniku.
- Nevyžadující k prezentaci didaktickou techniku.

Dle způsobu použití na:

- Určených k hromadné prezentaci, k práci v žákovské skupině (demonstrační – žák je vnímá převážně prostřednictvím svých smyslů „na dálku“).
- Určených k individuálním činnostem a přispívajících k tomu, aby žák přecházel od pasivního vnímání a přijímání dat k aktivním činnostem.

Efektivita auditivních pomůcek je prokázána výzkumy, které prezentují vstup informací do našeho mozku.

Do kategorie ostatní materiálních didaktické prostředky Hlavatý (2002, s. 9) zahrnuje:

- Metodické pomůcky (textové materiály jako metodické příručky, sbírky úloh, testy, psychologická a pedagogická odborná literatura apod.).
- Školní potřeby (sešity, kreslicí a psací potřeby, kalkulačka, pravítko, PC apod.).
- Zařízení (laboratorní přístroje, aparatury, měřicí přístroje, nástroje, nábytek apod.).
- Výukové prostory (laboratoř, odborná učebna, dílna, tělocvična, PC učebna apod.).

1.3.2 Klasifikace didaktických prostředků podle Maňáka

Podle Maňáka (1994, s. 52) didaktické prostředky „zahrnují všechny materiální předměty, které zajišťují, podmiňují a zefektivňují průběh vyučovacího procesu.“ Podle Maňáka didaktické prostředky vždy výuku v určité míře doprovázely a zajišťovaly, jelikož jsou její materiální podmínkou a také základnou. Tento autor člení didaktické prostředky na materiální a nemateriální. Dále uvádí, že mezi didaktické prostředky vedle materiálních prostředků patří také učební pomůcky, jenž považuje za předměty, které se bezprostředně používají ve výchovně-vzdělávacím procesu k hlubšímu osvojení dovedností, znalostí a vědomostí žáků. Učební pomůcky žákům umožňují přímé poznání skutečnosti.

Maňák (1994, s. 52) klasifikuje učební pomůcky:

- Z hlediska vztahu pomůcek k zprostředkované skutečnosti:
 1. Reálné předměty a jevy
 2. Věrné zobrazení skutečnosti
 3. Pozměněné zobrazení skutečnosti
 4. Znakové zobrazení skutečnosti

- Z hlediska vývoje:
 1. Předstrojové pomůcky
 2. Pomůcky spojené s vynálezem knihtisku
 3. Pomůcky zefektivňující lidské smysly
 4. Pomůcky umožňující komunikaci člověka se strojem.

Maňák (1994) ve své knize také uvádí přehled základních učebních pomůcek:

1. Skutečné předměty (přírodniny, preparáty, výrobky)
2. Modely (statické nebo dynamické)
3. Přístroje (demonstrační, přístroje na měření a počítání, přístroje na pozorování)

4. Zobrazení:
 - Obrazy, symbolická zobrazení.
 - Statická projekce (diaprojekce, zpětná projekce, epi projekce).
 - Dynamická projekce (film, televize, video).
5. Zvukové pomůcky (hudební nástroje, gramofonové desky, magnetofonové pásy).
6. Dotykové pomůcky (reliéfové obrazy, slepecké písmo).
7. Literární pomůcky (učebnice, příručky, atlasy, texty).
8. Programy pro vyučovací automaty a pro PC.

Podle Maňáka je volba vhodných pomůcek vázána na určité podmínky, mezi které patří jednoduchá manipulace s přístrojem, dostatek metodicky zpracovaného materiálu, případně vlastní zhotovení pedagogické náplně. Kritériem při výběru adekvátních učebních pomůcek je pak sledovaný cíl, obsah a charakter předváděných jevů, dále úroveň žáků, ovládnutí pomůcky učitelem a v neposlední řadě podmínky realizace.

1.3.3 Klasifikace didaktických prostředků podle Obsta

Obst (Kalhous, Obst, 2009, s. 337) v didaktice rozumí prostředkem „vše, co učitel a žáci mohou využívat k dosažení výukových cílů.“ Didaktické prostředky autor člení:

- Nemateriální didaktické prostředky (formy výuky, metody výuky, dílčí cíle výuky apod.).
- Materiální didaktické prostředky.

Obst (2002) používá následující klasifikaci materiálních didaktických prostředků:

- Učební pomůcky.
- Technické výukové prostředky.
- Organizační a reprografická technika.
- Výukové prostory a jejich vybavení.
- Vybavení učitele a žáka.

A. Učební pomůcky:

1. Originální předměty a reálné skutečnosti:

- Přírodniny – v původním stavu (minerály, rostliny), upravené (vycpaniny, lihové preparáty).
- Výtvary a výrobky – v původním stavu (vzorky výrobků, přístroje, umělecká díla).
- Jevy a děje – fyzikální, chemické, biologické apod.

2. Zobrazení a znázornění předmětů a skutečností:

- Modely – statické, funkční, stavebnicové.
- Zobrazení – prezentovaná přímo (školní obrazy, fotografie, mapy), prezentována pomocí didaktické techniky (statické, dynamické).
- Zvukové záznamy – magnetické, optické.

3. Textové pomůcky:

- Učebnice – klasické, programované.
- Pracovní materiály – pracovní sešity, studijní návody, sbírky úloh, tabulky, atlasy.
- Doplnková a pomocná literatura – časopisy, encyklopedie.

4. Pořady a programy prezentované didaktickou technikou:

- Pořady – diafonové, televizní, rozhlasové.
- Programy – pro vyučovací stroje, výukové sestavy či PC.

5. Speciální pomůcky:

- Žákovské experimentální soustavy.
- Pomůcky pro tělesnou výchovu.

B. Technické výukové prostředky:

1. Auditivní technika – magnetofony, školní rozhlas, gramofony, sluchátková souprava, přehrávače CD.

2. Vizuální technika:

- Pro diaprojekci.

- Pro zpětnou projekci.
- Pro dynamickou projekci.

3. Audiovizuální technika:

- Pro projekci diafonu.
- Filmové projektory.
- Magnetoskopy, videorekordéry.
- Videotechnika, televizní technika.
- Multimediální systémy na bázi počítačů.

4. Technika řídicí a hodnotící:

- Zpětnovazební systémy.
- Výukové počítačové systémy.
- Osobní počítače.
- Trenažéry.

C. Organizační a reprografická technika:

- Fotolaboratoře.
- Kopírovací a rozmnožovací stroje.
- Rozhlasová studia a videostudia.
- PC a počítačové sítě.
- Databázové systémy.

D. Výukové prostory a jejich vybavení:

- Učebny se standardním vybavením – tabule (klasická, magnetická), skříně na knihy, nástěnky apod.
- Učebny se zařízením pro reprodukci audiovizuálních pomůcek.
- Odborné učebny.
- Počítačové učebny.

- Laboratoře.
- Dílny, školní pozemky.
- Tělocvičny, hudební a dramatické sály.

E. Vybavení učitele a žáka:

- Psací potřeby.
- Kreslicí a rýsovací potřeby.
- Kalkulátory, přenosné počítače, notebooky.
- Učební úbor, pracovní oděv.

1.3.4 Klasifikace didaktických prostředků podle Pettyho

Podle Pettyho (2008, s. 271) ve vyučovacím procesu bývá nejvíce používán verbální komunikační kanál, i když jsou efektivnější informace vizuální. Výzkumy ukazují, že informace vstupující do našeho mozku si z 87 % zapamatujeme, pokud mají vizuální podobu. Z 9 % pak jde o informace, které vstupují prostřednictvím sluchu a ze 4 % jde o informace, které vstupují prostřednictvím jiných smyslů. Právě výše uvedeného výzkumu Petty nabádá pedagogy, aby předkládali svým žákům informace ve vizuální podobě.

Tento autor považuje za hlavní výhody vizuálních pomůcek (Petty, 2008 s. 271-272):

- Upoutání pozornosti – bez pozornosti žáků pedagog učit nemůže, i kdyby si připravil hodinu sebelépe. V dnešní době není lehké upoutat pozornost a je nutné při tom využívat veškeré zdroje pomoci. Když žák pozoruje naši vizuální pomůcku, jeho pozornost pak není odváděna jinými zrakovými podněty.
- Přinášejí změnu – vizuální pomůcky u žáků vzbuzují zájem a přinášejí změnu do vzdělávacího procesu.
- Napomáhají konceptualizaci – jedná se o hlavní výhodu vizuálních pomůcek. Jde o to, že spouště myšlenkám, pojmům porozumíme spíše vizuálně než verbálně (především praktickým dovednostem).
- Jsou snáze zapamatovatelné – výzkumem bylo prokázáno, že většina lidí si lépe pamatuje právě vizuální informace než informace verbální.

- Jsou projevem zájmu pedagoga – když pedagog tráví čas přípravou vizuálních pomůcek, tak i žáci vidí, že mu záleží na tom, aby se žáci něco naučili.

Typy vizuálních pomůcek podle Pettyho (2008, s. 274):

1. Rozmnožovací materiály.
2. Zpětný projektor
3. Tabule
4. Modely a skutečnost
5. Tabulky a vývěsky
6. Video
7. Diaprojektor
8. Další vyučovací pomůcky (PC, magnetofon, zvukové nosiče apod).

1.3.5 Klasifikace didaktických prostředků podle Rambouska

Rambousek (1989, s. 13) označuje za didaktický prostředek „*v podstatě vše, co k dosažení cílů vyučovacího procesu napomáhá, z těchto cílů vychází a je jimi určováno.*“ Didaktické prostředky dělí na materiální a nemateriální. Materiální didaktické prostředky definuje jako „*takové didaktické prostředky, které jsou materiální povahy. Jedná se o předměty sloužící k didaktickým účelům, to znamená, že působí ve spojení s obsahem nebo metodami a formami ve směru dosažení stanovených cílů vyučovacího procesu přímo, nebo pro toto působení vytvářejí vhodné podmínky.*“

Rambousek (1989, s. 15) za materiální didaktické prostředky považuje:

- Učební pomůcky (učebnice, modely, školní obrazy, žákovské soupravy apod).
- Metodické pomůcky (metodické příručky, odborná literatura, testy, sbírky úloh).
- Zařízení (měřicí přístroje, aparatury, nářadí, nástroje, laboratorní přístroje).
- Didaktická technika (diaprojektory, tabule, magnetofony, PC).
- Školní potřeby (psací potřeby, sešity, barvy, štětce, kružítko, pravítka).
- Výukové prostory (odborná učebna, laboratoř, dílna, tělocvična).

Autor podotýká, že na oblast materiálních didaktických prostředků nelze nahlížet jako na izolovanou množinu prvků, ale je nutno na tuto oblast nahlížet jako na systém. Systém materiálních didaktických prostředků se nachází v průsečíku mnoha různých pedagogických, psychologických a společenských požadavků, jenž se musí respektovat, a tím umožnit jejich uplatnění ve vyučovacím procesu.

1.3.6 Klasifikace didaktických prostředků podle Skalkové

Podle Skalkové (2007, s. 249) pojem didaktické prostředky zahrnují „*všechny materiální předměty, které zajišťují, podmiňují a zefektivňují průběh vyučovacího procesu. Jde o takové předměty, které v úzké souvislosti s vyučovací metodou a organizační formou výuky napomáhají dosažení výchovně-vzdělávacích cílů.*“ (Maňák, 1995, s. 50)

Klasifikaci didaktických prostředků a její rozčlenění do kategorií převzala Skalková od Maňáka (1995).

Skalková (2007, s. 249) dále uvádí, že bohatství učebních pomůcek rovněž klade nároky na učitele při jejich výběru, kdy různé učební pomůcky plní v poznávacím procesu žáků různé funkce. Učební pomůcky by měl učitel vybírat vzhledem k:

- Cíli, který jeho vyučování sleduje.
- Věku a psychickému vývoji žáků, jejich dosavadním vědomostem a zkušenostem.
- Podmínkám realizace a vědomostem a zkušenostem učitele.

Skalková (2007, s. 250) uvádí, že prostřednictvím učebních pomůcek se realizuje princip názornosti, pro který má zásadní význam spojení aktivní činnosti, smyslového vnímání a abstraktního myšlení. Je tedy zapotřebí věnovat pozornost tomu druhu názorných pomůcek, které představují materiály k předmětným operacím. Nelze tedy přehlížet při existenci množství moderních pomůcek významnost tradičních a běžných prostředků, jako je tabule, ilustrace v učebnicích či školní obraz. Podle autorky promyšlené využívání učebních pomůcek vede k utváření tzv. multimediálního systému, ve kterém se uplatní i podmínky práce školy a předpoklady učitele, který si sám vytváří svůj multimediální systém.

1.3.7 Klasifikace didaktických prostředků podle Šimoníka

Tento autor používá místo pojmu *didaktické prostředky* pojem „*materiální determinanty vyučování*.“ Materiální determinanty vyučování člení (Šimoník, 2005, s. 126):

- Školní budova a její uspořádání.
- Učební pomůcky.
- Didaktická technika.

A. Školní budova a její uspořádání – k zařízení školy patří (Šimoník, 2005, s. 126):

- Hlavní prostory pro výchovně vzdělávací práci (standardní učebny, PC učebny, odborné učebny, jazykové boxy, laboratoře, dílny, kuchyně, tělocvičny, knihovny apod.).
- Prostory pro pedagogické a administrativní pracovníky školy (ředitelna, kabinety, sborovna, kanceláře).
- Prostory pro hygienická a zdravotní zařízení.
- Prostory pro stravování a hospodářskou činnost.
- Pomocné prostory, sklady.

B. Učební pomůcky – jejich klasifikace podle Šimoníka (2005, s. 129):

- Skutečné předměty, přírodniny, preparáty, výrobky.
- Modely (statické, dynamické).
- Přístroje.
- Zobrazení (obrazy a nákresy na tabuli, obrazové soubory, fotografie, nástěnné obrazy).
- Symbolická zobrazení (schémata, grafy, plány, diagramy, mapy).
- Nosiče statických obrazů (folie pro zpětný projektor, diafilmy, diapozitivy).
- Nosiče dynamických obrazů a zvuku (videopásy, filmy).
- Zvukové pomůcky (hudební nástroje, CD, magnetofonové pásky, gramofonové desky).

- Dotykové pomůcky (reliéfové obrazy, slepecké písmo).
- Nosiče počítačových programů (Diskety, CD).
- Literární pomůcky (učebnice, čítanky, sbírky úloh, encyklopedie, slovníky, knihy, texty psané na tabuli apod.).

C. Didaktická technika:

- Tabule (klasická, magnetická, flanelová, plexitová).
- Magnetofony, přehrávače CD, gramofony.
- Jazykové laboratoře, sluchátková zařízení.
- Přístroje pro statickou projekci (zpětné projektory, diapojektory, epiprojektory).
- Přístroje pro dynamickou projekci (videomagnetofony, filmové projektory, televizory).
- PC a počítačové sítě.

1.4 Nemateriální didaktické prostředky

Předchozí kapitola je věnována materiálním didaktickým prostředkům. Nelze ovšem opomenout ani význam nemateriálních didaktických prostředků. Mezi nemateriální didaktické prostředky výše uvedení autoři zařazují:

- Metody výuky.
- Formy výuky.
- Didaktické zásady.

1.4.1 Metody výuky

Z hlediska didaktiky pod pojmem „*vyučovací metoda* chápeme způsoby záměrného uspořádání činností učitele i žáků, které směřují ke stanoveným cílům.“ (Skalková, 2007, s. 181)

Pojem *vyučovací metoda* rozumíme zpravidla „*způsob, jakým učitel organizuje proces osvojování nových vědomostí a dovedností žáků.*“ (Šimoník, 2005, s. 78)

Maňák (2003, s. 23) definuje „*vyučovací metodu jako koordinovaný, úzce propojený systém vyučovacích činností učitele a učebních činností žáků, orientovaný na dosažení výchovně-vzdělávacích cílů.*“

Podle Chudého a Kašpárkové (2007, s. 60) „*metoda výuky neurčuje cíle ani obsah výuky, ale je cestou k jejich realizaci. Metoda výuky je učitelem projektovaný model jeho činnosti, který se realizuje interakcí učitel – žák, při níž dochází k osvojení učiva žákem a dosažení výchovně vzdělávacích cílů.*“ Autoři dále uvádí, že je nutné rozlišovat metodu výuky a vyučovací metodu, kdy v metodě výuky je zahrnuta jak činnost učitele, tak i činnost žáka, ve vyučovací metodě je zahrnuta pouze činnost učitele.

1.4.1.1 Komplexní klasifikace základních skupin metod výuky

Komplexní klasifikace základních skupin metod výuky (Maňák, 1994, s. 34-35):

A. Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický:

I. Metody slovní:

- Monologické metody (vysvětlování, přednáška).
- Dialogické metody (rozhovor, diskuse, dramatizace).
- Metody písemných prací (písemná cvičení, kompozice).
- Metody práce s učebnicí, knihou.

II. Metody názorně demonstrační:

- Pozorování předmětů a jevů.
- Předvádění (předmětů, činností, pokusů, modelů).
- Demontrace obrazů statických.
- Projekce statická a dynamická.

III. Metody praktické:

- Návčik pohybových a pracovních dovedností.
- Žákovské laborování.
- Pracovní činnosti (na pozemku, v dílnách).

- Grafické a výtvarné činnosti.

B. Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků – aspekt psychologický:

- I. Metody sdělovací.
- II. Metody samostatné práce žáků.
- III. Metody badatelské, výzkumné.

C. Struktura metod z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický:

- I. Postup srovnávací.
- II. Postup induktivní.
- III. Postup deduktivní.
- IV. Postup analyticko-syntetický.

D. Varianty metod z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu – aspekt procesuální:

- I. Metody motivační.
- II. Metody expoziční.
- III. Metody fixační.
- IV. Metody diagnostické.
- V. Metody aplikační.

E. Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků – aspekt organizační:

- I. Kombinace metod s vyučovacími formami.
- II. Kombinace metod s vyučovacími pomůckami.

Učitel se rozhoduje pro nejvhodnější metodu pro konkrétní výukovou situaci již při plánování, promyšlení a přípravě výukové jednotky. Tomuto rozhodnutí musí předcházet podrobná analýza zamýšleného výchovně vzdělávacího cíle. (Maňák, 1994, s. 35)

Maňák (1994, s. 35) poukazuje na to, že pokud mají výukové metody splnit očekávané požadavky, je potřeba respektovat kritéria optimálního výběru metod výuky. Jedná se zejména o:

- Zákonitosti výchovně vzdělávacího procesu a z nich vyplývající vyučovací zásady.

- Cíle a úkoly výuky.
- Obsah a metody dané vědy (oboru) vůbec a daného vyučovacího předmětu zvlášť.
- Učební možnosti žáků, jejich předpoklady (věkové, úrovně jejich připravenosti, zvláštnosti třídního kolektivu).
- Zvláštnosti vnějších podmínek (geografických, pracovního prostředí).
- Předpoklady samotných učitelů (zkušenosti, teoretická a praktická příprava, schopnost ovládnutí výukových metod, osobní vlastnosti).

1.4.2 Organizační formy výuky

Podle autorů Chudý a Kašpárková (2007) již ve starověku či středověku bylo individuální vyučování hlavní organizační formou výuky. Délka výuky samozřejmě nebyla přesně stanovena a všichni žáci tvořili jednu velkou skupinu, kdy se pedagog věnoval pouze malému počtu žáků a lze říci, že ostatní žáky zanedbával. Lze si tedy z předcházejících vět odvodit, že tento typ organizační formy byl poněkud neefektivní a na celý vyučovací proces působil neproduktivně.

Podle Maňáka (1994, s. 47) má výchovně vzdělávací proces také stránku organizační, jelikož se výuka uskutečňuje v určitých organizačních formách. Organizační formu výuky lze chápat jako *“uspořádání podmínek k realizaci obsahu vyučování, v jejichž rámci se používají různé vyučovací metody a vyučovací prostředky.”*

Klasifikace organizačních forem výuky podle Maňáka (1994, s. 47-48)

A. Organizační formy výuky podle vztahu k osobnosti žáka:

1. Výuka individuální.
2. Výuka individualizovaná.
3. Výuka skupinová.
4. Výuka hromadná (kolektivní).

B. Organizační formy výuky podle charakteru výukového prostředí:

1. Výuka ve třídě.
2. Výuka v odborných učebnách a v laboratořích.

3. Výuka v dílně.
4. Výuka na školním pozemku.
5. Výuka v muzeu.
6. Učebně výrobní jednotka (učební den ve výrobě).
7. Vycházka a exkurze.
8. Domácí úkoly.

C. Organizační formy výuky podle délky trvání:

1. Vyučovací hodina (základní výuková jednotka).
2. Zkrácená výuková jednotka (např. jazyková výuka).
3. Dvouhodinová výuková jednotka (výtvarná výchova, tělesná výchova).
4. Vysokoškolská lekce, seminář, speciální kurzy.

1.4.3 Didaktické zásady

Potřeba vymezení didaktických zásad vznikla již na přelomu 16. a 17. Století. Odpověď na tyto potřeby formuloval ve svém díle J. A. Komenský, který vytyčil soustavu zásad, jenž se staly základem jeho nového pojetí vyučovacího procesu. (Hladílek, 2004)

„Didaktickými zásadami rozumíme takové obecné požadavky, které vyplývají ze základních zákonitostí vyučovacího procesu a které jsou vedoucími určujícími hledisky při vyučování, tj. při stanovení jeho obsahu, metod a organizace. Chápeme je však v jejich vzájemných vazbách jako systém, v němž se všechny vyučovací zásady uplatňují současně, komplexně a ve vzájemné nerozlučné jednotě, protože účinnost každé z nich je podmíněna současným působením všech ostatních.“ (Hladílek, 2004, s. 22)

„J. J. Rousseau zvýrazňoval především zásady: přirozenost, názornost, aktivita, individualizace, J. H. Pestalozzi: názornost, výchovnost vyučování, A. Diesterweg: shoda s přírodou, samostatnost, K. D. Ušinskij: přiměřenost názornost, trvalost. Linder neodděluje vyučování od výchovy, ale zdůrazňuje jejich souvislost zásadou výchovného vyučování, kterou vymezil již Herbart. T. A. Iljinová uplatňuje zásady: názornosti, uvědomělosti a aktivity, přístupnosti a přiměřenosti, soustavnosti, spojení teorie s praxí, názornost, aktivitu, postupnost a trvalost.“ (Hladílek, 2004, s. 22)

V didaktice bývají nejčastěji uplatňovány didaktické zásady (Hladílek, 2004, s. 22):

- Zásada názornosti – uplatňuje se ve všech etapách vyučovacího procesu a plní při tom různé funkce.
- Zásada uvědomělosti a aktivity žáků.
- Zásada soustavnosti a systematičnosti.
- Zásada přiměřenosti.
- Zásada trvalosti.

1.5 Vysokoškolská výuka a její formy

„Vysokoškolská výuka je uspořádána do typických výukových útvarů, které se ve vysokoškolské pedagogice a didaktice nazývají organizačními formami.“ (Vašutová, 2002, s. 87)

Američan McCord rozlišuje konvenční a inovativní způsoby výuky a neřeší, co je model, organizační forma či metoda. Za konvenční způsob výuky považuje přednášku, diskusi, seminář a samostatné studium. Za inovativní způsob výuky pak považuje programovou výuku, audio-tutoriální výuku, Kellerův plán a výuku podporovanou počítačem. (Vašutová, 2002, s. 87)

V práci se budu podrobně věnovat tradičnímu členění organizačních forem výuky, jde tedy o (Vašutová, 2002, s. 87):

- Přednášky.
- Semináře.
- Cvičení
- Exkurze.
- Praxe.

1.5.1 Přednáška

Přednášku lze považovat za základní formu vysokoškolské výuky. Často bývá spojována s tradičním modelem vzdělávání.

McCord (Vašutová, 2002, s. 88) vidí v přednášce pozitiva jako:

- Je ekonomická z pohledu materiálu a času.
- Usměrnjuje myšlení studentů v požadovaných směrech.
- Demontrace v přednášce umožní studentům seznámit se s činnostmi, které by pro ně byly v klasické výuce nedostupné či nebezpečné.
- Někdy je jednodušší přednášky připravit, ale často vyžadují specializované znalosti.

Limity přednášky uvádí K. H. Hoover (Vašutová, 2002, s. 89):

- Jde jen o metodu předávání informací.
- Přednášky samotné jsou neadekvátní pro některé cíle výuky.
- Při ústních prezentacích je minimalizováno sociální učení.
- Přednáška podporuje učitele jako poslední autoritu.
- Je velmi náročné přizpůsobit výklad individuálním odlišnostem studentů.

1.5.2 Semináře

Seminář je podle Vašutové (2002, s. 92) výukový útvar, jenž obvykle doplňuje přednášku. Oboje pak tvoří nedílnou součást jednoho předmětu. Na rozdíl od přednášky, kde má hlavní slovo učitel, je seminář zaměřen na prezentace a činnosti studentů. Funkcí semináře tedy je propracování a prohloubení teoretických poznatků, jenž student získal na přednášce či samostudiem. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že seminární skupiny jsou početně menší. V těchto skupinách studenti prezentují výsledky svého samostatného studia, například přednášejí referáty či eseje, sdělují výsledky vyřešených úkolů, diskutují o problémech studované problematiky, zaujímají stanoviska, bádají, formulují a řeší problémy. Semináře tedy mají teoretický a metodologický charakter.

1.5.3 Cvičení

Cvičení nebo také praktikum je podle Vašutové (2002, s. 93) taková forma výuky, která bývá posílána ve studijních oborech, ve kterých je vyžadován výcvik dovedností spojený s aplikací teorií. Ve cvičení je tak podle autorky zahrnut výcvik intelektových dovedností, specifických praktických a technologických dovedností, tvůrčích a interpretačních uměleckých dovedností. V tělovýchovných a sportovních oborech pak dominují cvičení a výcviková soustředění k rozvoji pohybových dovedností, v humanitárních či právních oborech jsou cvičeny zase komunikativní, rétorické a interpretační dovednosti apod. Výuka na cvičeních je vedena učitelem, kdy je kladen důraz na praktické dovednosti studentů. Cvičení mohou probíhat ve třídě, v reálném prostředí nebo při simulovaných podmínkách.

1.5.4 Exkurze

Exkurze mají podle Vašutové (2002, s. 93) velký význam právě tam, kde je důležitá příprava pro výkon profese. Exkurze jsou založeny na monitorování či cíleném pozorování reality přírodní, technologické a technické, laboratorní, výrobní apod. Na exkurzích se studenti seznamují s významnými a zajímavými jevy, procesy, problémy či osobnostmi. I když bývá často význam exkurzí nedoceněn, velmi se podílí na aktivním získávání vědomostí a dovedností.

1.5.5 Praxe

Praxe podle Vašutové (2002, s. 93) probíhají mimo školu a většinou bez přímé účasti vysokoškolského učitele. Jde o zaměření na profesní přípravu, kdy se v průběhu praxe student začlení do běžných pracovních úkolů v podmínkách a prostředí své budoucí profese. Student tak dostává příležitost ke konfrontaci své teoretické připravenosti s praktickou realitou profese. V praxi jde také o to, aby si student vyzkoušel a ověřil své předpoklady pro výkon profese, získal pozitivní vztah k profesi a odhalil její úskalí. Praxe jsou nejčastěji organizovány jako časově dlouhodobější studijní aktivity.

1.6 Předpoklady pro využití učebních pomůcek a prostředků didaktické techniky ve vyučování

V dnešní době, kdy je ohromný nárůst informací, je potřeba podle Kárníkové (1991, s. 224) umět pracovat s těmito informacemi novým způsobem a také hledat nové způsoby řízení učební činnosti žáků. Používání učebních pomůcek a prostředků didaktické techniky ve vyučování nemusí ještě samo o sobě znamenat její modernizaci a už vůbec ne zvýšení efektivnosti. Závisí především na úrovni aplikace prostředků didaktické techniky učitelem, na úrovni a propracovanosti obsahu a na přiměřenosti a účelnosti využívání didaktických pomůcek ve vyučovací hodině. K tomu, aby byly učební pomůcky a prostředky didaktické techniky efektivně využity, musí být splněny alespoň tyto podmínky (Kárníková, 1991, s. 224):

- Učitel musí mít nezbytné prostředky didaktické techniky k dispozici, musí je umět obsluhovat a také začlenit do vyučování.
- Učitel musí mít k dispozici učební pomůcky odpovídající technickým a pedagogickým požadavkům.
- Vyučovací předměty musí být dostatečně metodicky rozpracovány, aby využívání učebních pomůcek logicky vyplývalo z metodického pojetí.

2 POJETÍ MANAGEMENTU A JEHO VÝZNAM

Management je podle Robbinse (2004, s. 23) to, co dělají manažeři. Definuje management jako „*proces koordinace aktivit lidí tak, aby byly provedeny účinně a efektivně.*“ Proces reprezentuje probíhající funkce, jako jsou plánování, organizování, vedení a kontrolování. Koordinace práce ostatních je to, co odlišuje manažerské pozice od nemanžerských. K definici patří také to, že management znamená rovněž účinné a efektivní provádění činností nebo alespoň usilování manažerů o tento cíl.

Podle Bělohlávka, Košťana a Šulera (2006, s. 6) je management „*proces systematického plánování, organizování, vedení lidí a kontrolování, který směřuje k dosažení cílů organizace. Management je proces, protože jde o soustavu následných aktivit a úkolů, které jsou vzájemně provázané. Je to proces systematický, protože manažer má vnášet do svých aktivit řád a vykonávat své úkoly způsobem, který je uznáván dalšími členy organizace a je v souladu s jejich očekáváním.*“ Jde o proces zaměřený na dosažení cílů, kde úkoly a aktivity jsou odvozovány z cílů, které stanovili členové organizace.

Výše uvedené plánování, organizování, vedení a kontrolování lze konkretizovat do různých oblastí organizace, v kterých nabývá specifického charakteru. Podle Bělohlávka, Košťana a Šulera (2006, s. 7) jde o:

- *Strategické řízení* – je proces, kterým se stanovuje vize a poslání společnosti a z nich se vyvozují strategické cíle. Strategické řízení hledá a vybírá optimální strategii rozvoje společnosti tak, aby byly efektivně využity zdroje společnosti.
- *Marketing* – se zabývá analýzou trhu a prostředí, zákazníka a jeho chování. Vyhledává nové zákazníky, ovlivňuje vývoj produktu, stanovuje jeho cenu, rozděluje trh na segmenty.
- *Řízení financí* – plánuje a získává potřebné finanční zdroje, stanovuje finanční cíle, efektivně řídí kapitál firmy.
- *Řízení lidských zdrojů* – plánuje počty pracovníků, vyhledává, vybírá a přijímá nové pracovníky, rozvíjí jejich kvalifikaci, vzdělává je v souvislosti se strategickým rozvojem společnosti. Dále vhodně motivuje a stimuluje pracovníky, hodnotí je, odměňuje apod.

- *Management kvality* – zahrnuje všechny činnosti, jenž vedou ke splnění požadavků na jakost.
- *Řízení informací* – vyhledává, pracovává a přenáší data, informace a znalosti. Využívá nové možnosti práce s informacemi.
- *Logistické řízení* – zajišťuje v potřebné rychlosti a za co nejnižších nákladů všechny toky všemi procesy od požadavku produktu až po jeho dodání.
- *Krizové řízení* – řeší významné a často nečekané situace, které výrazně ohrožují cíl společnosti nebo samotnou její existenci.
- *Řízení změn* – jde o reakci na změny vyvolané vnějšími či vnitřními silami. Zaměřuje se na tři oblasti řízení změny – technologii, administrativu a lidi.

2.1 Základní pojmy

Management podle Vebera (2009, s. 17) lze charakterizovat jako „*souhrn všech činností, které je třeba udělat, aby byla zabezpečena funkce organizace.*“

Manažer je podle Vebera (2009, s. 17) „*taková samostatná profese, kdy pracovník na základě zvolení, jmenování, pověření, ustavení či zmocnění realizuje aktivně řídicí činnosti, pro které je vybaven odpovídajícími kompetencemi.*“

Veber (2009, s. 18) rovněž uvádí, že s pojmem management se můžeme setkat ve více významech. Autor uvádí trojí význam:

- *Specifická aktivita (profese)*, kdy management je stále více uznáván jako výrazný činitel ovlivňující prosperitu organizace.
- *Skupina řídicích pracovníků*, spojeno s pojmem personifikace, kdy management je spojen s výkonnými řídicími pracovníky, kteří dle záměrů vlastníků řídí firmu.
- *Vědní disciplína*, kdy management představuje uspořádaný soubor poznatků z praxe, jenž jsou zpracovány formou návodů pro jednání či jako principy.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Výchovně-vzdělávací proces je považován za proces velmi složitý a náročný, jelikož učitel a žák (žáci) v něm vstupují do mnohostranných vztahů. Částí tohoto procesu, který sleduje právě vzdělávací stránku, se zabývá část pedagogiky – didaktika. Didaktika se považuje za nejpropracovanější část pedagogiky.

Využívání didaktických prostředků ať materiální či nemateriální povahy je v dnešní době, kdy informace hrají nezbytnou roli také ve vzdělávání, již nezbytností každého učitele. Učitel má dnes naštěstí již více či méně neomezenou možnost využívání didaktických prostředků při své výuce. Nutné je ovšem podotknout, že získat si a udržet zájem studentů je neustále náročnější a těžší. Naštěstí může učitel ve vyučování použít různé materiály, pomůcky, pracovní sešity či kreslicí a rýsovací potřeby, PC, různý software apod.

Naskytuje se ovšem otázka, kolik pozornosti věnovat „klasické didaktice a kolik moderním tendencím v ní.“ Odpovědí může být uvědomění si, že pochopení nového, moderního a progresivního je možné nejlépe v konfrontaci se starým a zaužívaným. Modernizace vyučování ovšem neznamená jen změnění metody a forem výuky, ale i jiné uspořádání a vybavení školy apod., ale spolu s tím jde především o změnu chápání a postavení žáka ve výchovně-vzdělávacím procese. Tedy o tom, jaké didaktické prostředky použijeme pro danou výuku, rozhoduje hlavně stanovený výchovně-vzdělávací cíl a také vhodnost didaktického prostředku pro danou výuku.

V teoretické části je nejdříve nastíněn význam dějin pedagogiky a didaktiky, kdy je dále poukázáno na význam učení a jeho vztahu k využívání didaktických prostředků ve výuce. Je důležité si uvědomit, že existují ovlivnitelné a těžce ovlivnitelné složky vyučování a právě zde vzniká prostor pro učitele, aby své žáky naučili učit se, vyhledávat a zpracovávat informace, pracovat s informacemi a především je přetvářet na znalosti, které budou moci využít v praxi.

Teoretická část bakalářské práce se zabírala didaktickými prostředky materiální i nemateriálními, jejich typologií z hlediska různých autorů. Různí autoři člení didaktické prostředky odlišně, proto v teoretické části byly uvedeny a podrobněji popsány různé pohledy autorů na problematiku didaktiky. V teoretické části je podrobněji uveden pohled různých autorů na didaktické prostředky. Blíže jde o členění didaktických prostředků podle Hlavatého, Maňáka, Obsta, Pettyho, Rambouska, Skalkové a Šimoníka. Tito autoři člení didaktické

prostředky podle různých kritérií, ovšem na základním členění didaktických prostředků se shodují. Jde právě o členění didaktických prostředků materiální a nemateriální povahy.

K didaktickým prostředkům materiální povahy podle autorů patří didaktická technika, učební, školní a metodické pomůcky. Mezi didaktické prostředky nemateriální povahy řadí metody a formy výuky a rovněž didaktické zásady.

V teoretické části byl rovněž stručně popsán význam managementu a jeho základní pojmy.

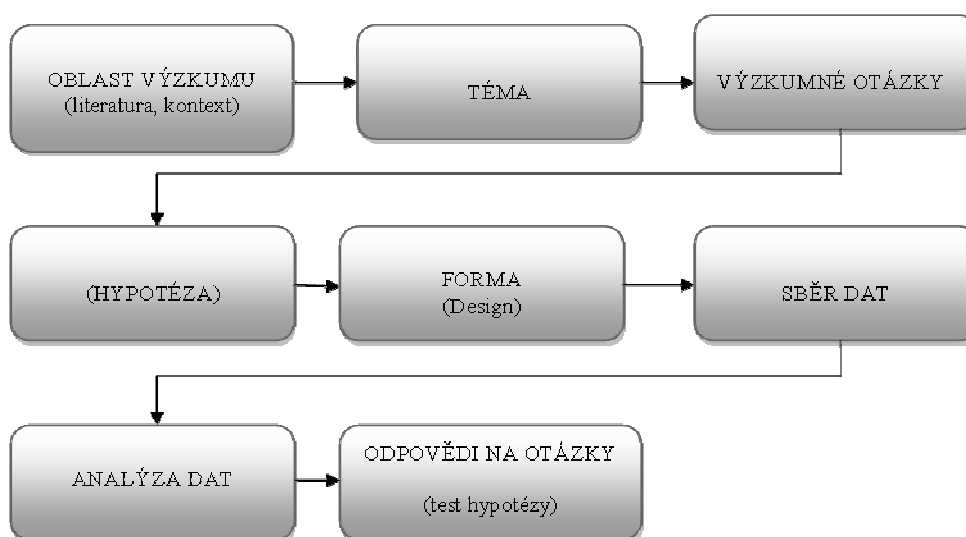
V úvodu byl stanoven cíl teoretické části této bakalářské práce v podobě zmapování dostupné literatury v oblasti didaktických prostředků. Domnívám se, že stanovené cíle byly splněny.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODIKA VÝZKUMNÉ ČÁSTI

Hlavním cílem této části bakalářské práce je určení cílů, formulace výzkumného problému a rovněž druhu výzkumu. Dále jde o určení vhodných metod výzkumu a vzorku respondentů.

Pro zpracování této bakalářské práce je zvolena metodika Širokého (2011), podle něhož jednotlivé etapy tvorby odborného (vědeckého) výstupu lze schematicky znázornit obrázkem (Obr. 3.).

Obr. 3. Zjednodušený model výzkumu podle Širokého a kol. (2011)

Formulace výzkumného problému již byla uvedena, jedná se o zjištění stavu využívání didaktických prostředků uplatňovaných při výuce předmětu Management II na Fakultě managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Výstupem by mělo být zjištění, zda jsou při výuce vhodně uplatňovány didaktické prostředky, zda lze výuku ještě nějakým způsobem zlepšit a zda jsou studenti spokojeni s průběhem výuky předmětu Management II. Výzkumným cílem této práce je analýza používání didaktických prostředků při výuce předmětu Management II.

Teoreticko-poznávací cíl, tedy oblast výzkumu, je v této práci zaměřen na zpracování rešerše a studium odborné literatury. Konkrétně šlo o analýzu literárních pramenů v oblasti didaktiky, didaktických prostředků materiální i nemateriální povahy a jejího pojetí dle různých autorů.

Pokud máme určený výzkumný cíl a teoreticko-poznávací cíl, můžeme dosáhnout hlavního cíle. Hlavním cílem této bakalářské práce je na základě teoretických poznatků z oblasti didaktických prostředků, praktického výzkumu a sebereflexe popsat uplatnění didaktických prostředků ve výuce předmětu Management II a určit, jakým způsobem mohou být tyto prostředky ještě lépe využívány a uplatňovány při výuce.

V rámci praktické části této bakalářské práce jsou stanoveny výzkumné otázky, které budou dále zkoumány:

Otázka 1: Na seminářích do předmětu Management II jsou využívány veškeré didaktické prostředky jak materiální, tak nemateriální povahy.

Otázka 2: Sebereflexe se nebude lišit od interakčního stylu vyučující podle studentů semináře Management II.

Otázka 3: Výsledky studentů vyučující se nebudou lišit od průměrných výsledků studentů předmětu Management II.

Tyto výzkumné otázky budou zodpovězeny za pomoci analýzy vyučovacího procesu seminářů Managementu II. Dále budou využity dva dotazníky, které vyplní studenti na seminářích Managementu II. Tyto dotazníky v rámci sebereflexe vyplní i vyučující semináře Managementu II. Bude použito také srovnání známek studentů, kteří navštěvují semináře vyučující (autorky této práce) s ostatními studenty předmětu Management II.

Pro sběr dat bude použit kvantitativní výzkum, konkrétní metoda sběru dat pro kvantitativní výzkum bude dotazník. Dotazník je nejrozšířenější a nejpropracovanější technikou získávání dat. Dá se říci, že ze všech technik je nejméně náročný na čas, jeho příprava i zpracování je rychlá. Dotazníkové šetření je vstřícný směrem k respondentům, kdy jim poskytuje anonymitu, větší čas k rozmyšlení respondenta. Největším problémem dotazníkového šetření bývá nízká návratnost dotazníků, ale v tomto případě bude dotazník rozdán studentům přímo na výuce předmětu Management II, jeho návratnost by tím měla být zaručena.

Bakalářská práce je psaná v období 09/2011 – 04/2012.

5 PŘEDSTAVENÍ PŘEDMĚTU MANAGEMENT II

Management II je vyučován v zimním semestru pro 1. a 2. ročník magisterských studijních programů Ekonomika a management a Hospodářská politika a správa na Fakultě managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Předmět je konkrétněji určen pro studijní obory:

- Management a marketing.
- Podniková ekonomika.
- Podniková ekonomika - specializace Ekonomika cestovního ruchu.
- Průmyslové inženýrství.
- Finance.

Pro větší přehlednost jsou základní informace o předmětu Management II uvedeny v tabulce (Tab. 1.).

Tab. 1. Základní informace o předmětu Management II (Vlastní zpracování)

Název předmětu	Management II
Garanti předmětu	doc. Ing. Josef Kubík, CSc. prof. Ing. Petr Němeček, DrSc.
Přednášející	doc. Ing. Josef Kubík, CSc., prof. Ing. Petr Němeček, DrSc.
Vedoucí seminářů	Mgr. Petr Popelka, Ing. Kristina Strýčková Mgr. Anna Zapletalová,
Rozsah hodin	Přednáška 2 [HOD/TYD] Seminář 1 [HOD/TYD]
Způsob zakončení	Zkouška
Počet kreditů	5 kreditů
Počet studentů (2011/2012)	227 studentů
Forma studia	Prezenční
Počet skupin	8 seminárních skupin
Vyučovaný semestr/Školní rok	Zimní semestr, 2011/2012

5.1 Předmět Management II podle IS/STAG

Cíle předmětu (anotace):

Hlavním cílem předmětu podle IS/STAG Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně je, aby si studenti osvojili teoretické a metodické postupy managementu, pojmy, obsah, strukturalizaci a praktické uplatňování. Cílem tedy je podat souhrnný přehled o postupu tvorby strategie a jejího zavedení do podniku, obsahově prohloubit a rozšířit znalosti z managementu, seznámit se soubornými postupy a způsoby managementu. (IS/STAG, 2011)

Konkrétněji jde o osvojení znalostí z oblasti současného managementu, tedy jde o management znalostní, procesní, změny, projektový, krizový. Dále o japonský systém, hledání dokonalosti, příklady managementu L. Iacoccy, P. Druckera, J. Welche apod. Management podle cílů. Hospodářská soutěž. Trendy vývoje. (IS/STAG, 2011)

Předmět navazuje na předcházející výuku Managementu I a kurzu Inovačního managementu, které rozšiřuje o teoretické zázemí a aplikačně praktické souvislosti strategického řízení firmy.

Požadavky na studenta se dají rozdělit na požadavky k získání zápočtu a požadavky ke zkoušce.

Požadavky k zápočtu (IS/STAG, 2011):

- 80 % aktivní účast na seminářích.
- Vypracování, prezentace a odevzdání seminární práce podle zadání vedoucího semináře.

Požadavky ke zkoušce (IS/STAG, 2011):

- Získání zápočtu.
- Zvládnutí znalostí, které jsou vymezeny jednotlivými tematickými okruhy kurzu - písemný test musí být napsán alespoň na 50 %, následuje ústní zkouška v rozsahu znalostí přednášek a seminářů.

Rozdělení předmětu na tematické celky, které jsou v průběhu semestru přednášeny a na které navazují semináře, jsou následující (IS/STAG, 2011):

1. Úvod do strategického managementu.
2. Přehled moderních přístupů strategického managementu.

3. Znalostní management.
4. Procesní management.
5. Environmentální management.
6. Udržitelný rozvoj a podnikatelské prostředí.
7. Krizový management - účel, metody, postupy.
8. Interkulturální management.
9. Management podle P. F. Druckera.
10. Světový přínos L. Iacoccy a J. Welche.
11. Japonský systém managementu.
12. Praktické zkušenosti odborníka z praxe.

Doporučená literatura je členěna na základní a rozšiřující. Za základní doporučenou literaturu pro akademický rok 2011/2012 je brána následující literatura (IS/STAG, 2011):

- CHARVÁT, Jaroslav. *Firemní strategie pro praxi: praktický návod pro manažery a podnikatele: od firemní kultury po schopnost vydělávat*. Grada, 2006.
- Dědina, Jiří a Jiří Odcházal. *Management a moderní organizování firmy*. 1.vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2149-1.
- SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketing pro Evropský trh*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0422-6.
- BLAŽKOVÁ, Martina. *Marketingové řízení a plánování pro malé a střední firmy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1535-3.

Časová náročnost seminářů Managementu II:

Tab. 2. Časová náročnost seminářů (Vlastní zpracování)

Aktivity	Časová náročnost aktivity [h]
Domácí příprava na seminář	10
Seminární práce	15
Účast na seminářích	13
Celkem	38

Předpoklady – další informace k podmíněnosti studia předmětu:

Znalost základů managementu (předmět Management I.)

Inovační management

Makroekonomie I.

Mikroekonomie I.

Získané způsobilosti studenta (IS/STAG, 2011):

Student rozumí problematice strategického a světového podnikového managementu. Má znalosti o základních podnikových strategiích. Je způsobilý aplikovat moderní management v hospodářské praxi v souladu s požadavky.

Vyučovací a hodnotící metody

Vyučovací metody používané v předmětu Management II (IS/STAG, 2011):

- Monologická (výklad, přednáška, instruktáž)
- Dialogická (diskuze, rozhovor, brainstorming)
- Metody práce s textem (učebnicí, knihou)
- Aktivizující (simulace, hry, dramatizace)

Hodnotící metody používané v předmětu Management II:

- Známkou
- Ústní zkouška
- Písemná zkouška

Na přednášky z předmětu Management II tématicky navazují semináře předmětu Management II, kdy se na seminářích dané témata prohlubují, rozvíjí či doplňují. V rámci těchto seminářů tedy studenti řeší různé problematické situace a případové studie.

Smyslem semináře je také to, aby si studenti rozšířili své znalosti, dovednosti, prezentační schopnosti a naučili se pracovat v týmu. Studenti jsou na první přednášce i semináři seznámeni s požadavky na úspěšné zvládnutí předmětu Management II.

5.2 Úvodní seminář Managementu II

Úvodní seminář se liší od ostatních seminářů tím, že se zde vyučující seznamuje se studenty, kterým objasňuje průběh a organizaci seminářů z předmětu Management II. Především jde o to, aby vyučující vysvětlil studentům, jaké požadavky na ně bude mít během celého semestru. Požadavky na úspěšné zvládnutí předmětu jsou:

- Aktivní docházka.
- Vypracování a včasné odevzdání seminární práce.
- Prezentace seminární práce.
- Úspěšné absolvování písemné zkoušky.
- Aktivita na seminářích.

Pokud jde o aktivní docházku, zde platí klasicky, že vyučující požaduje 80 procentní docházku s tím, že pokud budete chybět víckrát, než je stanoveno, z nějakých závažných důvodů, můžeme se samozřejmě individuálně domluvit.

Vypracování seminární práce na vybrané téma (viz Metodika tvorby seminární práce).

Seminární práce bude prezentována na seminářích podle seznamu prezentujících témat. Prezentovat budou studenti minimálně 10 minut (pokud možno co nejméně teorie a více příkladů z praxe a vlastního názoru. Na konci práce by bylo vhodné, kdyby vznikla diskuze nad daným tématem).

Pokud jde o písemnou zkoušku, tak její průběh je upřesněn studentům na přednáškách k předmětu Management II.

Aktivita na seminářích – tím je myšlena především diskuze studentů při prezentacích apod. Studenti, kteří budou na seminářích aktivní, budou mít kvalitní prezentaci i seminární práci mohou získat bonusové body ke zkoušce z předmětu Management II.

Náplní úvodního semináře je také vzájemné seznámení studentů mezi sebou a s vyučující. Toto seznámení většinou probíhá za pomoci různých manažerských her. Tyto manažerské hry je vhodné do výuky zapojit i z důvodu uvolnění studentů, kterým bylo v úvodu semináře sděleno množství požadavků vedoucích k úspěšnému zvládnutí Managementu II.

5.3 Metodika tvorby seminárních prací

Seminární práce je vypracovávána každým studentem samostatně. Touto prací studenti prokazují své schopnosti pracovat s odbornou literaturou, převádějí své teoretické znalosti do praxe. Studentům jsou zadána témata jejich seminárních prací na úvodním semináři, kde si mohou vybírat z témat.

Pro zpracování seminární práce byla vedoucím semináře vytvořena metodika tvorby seminární práce do předmětu Management II, která dává studentům bližší informace o tvorbě seminární práce. S touto metodikou jsou studenti seznámeni na úvodním semináři.

Metodika tvorby seminárních prací

Hlavním cílem seminárních prací je, aby si studenti osvojili teoretické a metodické postupy managementu, pojmy, obsah, strukturalizaci a praktické uplatňování. Dále je cílem podat souhrnný přehled o postupu tvorby strategie a jejího zavedení do podniku. Obsahově prohloubit a rozšířit znalosti z managementu, seznámit se soubornými postupy a způsoby managementu. Současný management - znalostní, procesní, změny, projektový, krizový. Japonský systém, hledání dokonalosti, příklady managementu L.Iacoccy., P Druckera, J.Welche apod. Management podle cílů. Hospodářská soutěž. Trendy vývoje managementu.

Při práci na seminární práci se student naučí samostatně řešit danou problematiku z oblasti managementu s využitím informačních zdrojů a technologií. Student si také procvičí své prezentační schopnosti.

Student si může **téma své seminární práce** vybírat z následujících oblastí managementu:

- Strategický management
- Přehled moderních přístupů strategického managementu
- Znalostní management
- Procesní management
- Environmentální management
- Udržitelný rozvoj a podnikatelské prostředí
- Krizový management
- Interkulturální management
- Japonský systém managementu
- Personální management
- Hospodářská soutěž
- Nové trendy v managementu

Pokyny pro práci:

Na základě studijních materiálů a zkušeností každý student samostatně vypracuje téma zaměřené na vybranou oblast managementu. Seminární práce bude psána formou úvahy. Každé téma mohou na jednom semináři vypracovat maximálně 2 studenti.

Časový harmonogram:

Na projektu budou studenti pracovat během svého volného času. Své práce mohou konzultovat se stanovenými konzultanty. Své práce budou studenti prezentovat na seminářích podle stanoveného harmonogramu. Předpokládaná časová náročnost na vypracování projektu je stanovena na 15 hodin.

Rozsah práce a její rozdělení:

Práce bude rozdělena na část teoretickou, část praktickou a závěr, ve které bude Vaše zamýšlení nad danou problematikou. Teoretická část bude maximálně na 3 strany. Praktická část minimálně na 4 strany a nejlepší bude, pokud uvedete příklad z praxe – tedy budete problematiku aplikovat na nějakou firmu. Závěr bude na minimálně 1 stranu.

Minimálně 10 stran textu bez úvodní strany, obsahu a příloh (jakékoliv obrázky, fotky a schémata větší než ½ A4 patří do přílohy). Vzor seminární práce je k dispozici na Moodle pod kartou předmětu Management II.

Úprava práce:

Práce bude vypracována v šabloně pro psaní BP/DP Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Dostupné na internetových stránkách FaME UTB.

Konzultant:

Ing. Kristina Strýčková, kancelář č. 0137/U2, konzultační hodiny: Po 15 – 17 hodin.

Výstup:

Vypracování, prezentace a odevzdání seminární práce podle zadání vedoucího semináře.

Prezentace:

Délka prezentace je stanovena na minimálně 10 minut. Po prezentaci je žádoucí, aby prezentující vyvolal diskuzi se studenty. Pro vlastní prezentaci je možné využít počítač s dataprojektorem, tabuli a fix.

Bonusové body ke zkoušce:

Nejlepší seminární práce a jejich prezentace budou vyučující semináře ohodnoceny 3 bonusovými body, které se studentovi přičtou u zkoušky. Bonusové body ke zkoušce mohou získat maximálně 3 studenti v semináři. Vyučující bude hodnotit především zvolení tématu, jeho obtížnost a způsob jeho zpracování a prezentování. Cílem bonusových bodů je motivace studentů k lepším výsledkům.

Získané způsobilosti:

Student rozumí problematice strategického a světového podnikového managementu. Má znalosti o základních podnikových strategiích. Je způsobilý aplikovat moderní management v hospodářské praxi v souladu s požadavky praxe.

Studijní materiály:

CHARVÁT, Jaroslav. *Firemní strategie pro praxi: praktický návod pro manažery a podnikatele: od firemní kultury po schopnost vydělávat*. Grada, 2006.

Dědina, Jiří a Jiří Odcházal. *Management a moderní organizování firmy*. 1.vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2149-1.

SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketing pro Evropský trh*. 1. vyd. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0422-6.

BLAŽKOVÁ, Martina. *Marketingové řízení a plánování pro malé a střední firmy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1535-3.

PICHANIČ, Mikuláš. *Mezinárodní management a globalizace*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-886-X.

VOJÍK, Vladimír. *Vybrané kapitoly z managementu malých a středních podniků II*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1177-1.

Metodika, která je předána studentům, je ještě konkrétnější a tedy i rozsáhlejší. Na základně instrukcí z úvodního semináře a metodiky seminární práce je stanoven závazný termín, do kterého musí studenti své seminární práce odevzdat.

5.4 Příprava na seminář „Strategický management“ s ohledem na využití didaktických prostředků

Seminář z tématického celku s názvem „Strategický management“ lze rozdělit na tři základní části:

- Příprava na seminář.
- Vlastní realizace semináře.
- Vyhodnocení semináře.

Jak již bylo zmíněno, na přednášky navazují semináře z předmětu Management II, tedy témata probraná na seminářích vychází z témat probraných na přednáškách z předmětu Management II.

Na začátku semináře vystoupí celkem dva studenti a každý z nich prezentuje svou seminární práci do předmětu Management II na jimi vybrané téma. Studenti tedy prezentují zvolené téma, uvádí praktický příklad a svůj vlastní názor na dané téma, poté následuje diskuse se spolužáky, kterou usměrňuje vyučující. Po vystoupení těchto studentů se již vyučující zaměřuje na téma daného semináře, které navazuje na přednášku Managementu II. Jde tedy o opakování daného tématu, jeho opakování a procvičení spojené s praktickým příkladem.

5.4.1 Příprava na seminář

Zvolení názvu semináře: V návaznosti na přednášku je název semináře Strategický management.

Téma hodiny: Strategický management.

Typ hodiny: výkladová, upevňovací.

Stanovení cíle semináře: Cílem hodiny bude opakování znalostí v oblasti strategického managementu a řízení firmy (studenti s touto problematikou byli seznámeni již na přednášce) a seznámení se s problematikou stanovení vhodné vize, mise a strategie podniku. Studenti budou vědět po hodině co je vize, mise, strategie a jaké jsou mezi nimi základní rozdíly. Studenti budou dále chápat problematiku strategického managementu.

Klíčová slova: Strategické řízení, vize, mise, strategie, management

Didaktické prostředky použité v rámci semináře lze rozdělit na prostředky materiální a nemateriální povahy.

Materiální didaktické prostředky uplatňované v semináři jsou:

- PowerPointová prezentace na téma Strategický management. Prezentace uvedena v příloze (Příloha PI).
- PowerPointová prezentace studentů.
- Počítač, projektor, promítací plátno a audiovizuální technika k prezentaci tématu, tabule a fixy na tabuli k objasnění probírané problematiky.
- Vytvoření hry – přiřazovací hra – na pojmy z oblasti strategického managementu, nejaktivnější skupiny mohou získat bonusové body ke zkoušce.

Nemateriální didaktické prostředky uplatňované v semináři jsou:

- Metody výuky: Slovní metody výuky – monologické metody (vysvětlování), dialogické metody (diskuze, rozhovor), metody aplikační, metody samostatné práce studentů.
- Organizační formy výuky: Podle vztahu k osobnosti žáka bude seminář probíhat formou skupinové výuky, podle charakteru výukového prostředí bude seminář probíhat ve třídě, dle délky trvání jde o vysokoškolský seminář.
- Didaktické zásady uplatňované na semináři jsou: zásada názornosti, zásada uvědomělosti a aktivity, přiměřenosti a trvalosti.

Organizační zajištění semináře:

- Doba, po kterou trvají semináře do Managementu II je vždy 50 minut. Seminář bude realizován ve třídě s počítačem, projektorem a promítacím plátnem.
- Úplný začátek semináře je věnován organizačním záležitostem, jako je docházka apod. V úvodu semináře vystoupí dva studenti, kteří budou prezentovat každý zvlášť své seminární práce, poté bude následovat společná diskuse studentů na dané téma. Po prezentaci studentů následuje prezentace vyučující, která bude prezentovat problematiku strategického managementu. Po prezentaci budou mít studenti prostor na dotazy ohledně problematiky strategického managementu. Poté, co již studenti nebudou mít žádné otázky na vyučující, přistoupí vyučující k praktickým příkladům

z praxe a k manažerské hře. Před ukončením semináře vyučující zadá studentům úkol k vypracování na další seminář. Seminář ukončuje vyučující.

5.4.2 Vlastní realizace semináře

Před seminářem je nutné organizační zajištění samotného semináře, tedy je potřeba vyzvednout klíče na vrátnici, pustit studenty do třídy, přivítat se s nimi. Dále je potřeba zapojit a pustit potřebnou techniku (počítač, dataprojektor) a poznačit si docházku studentů na daný seminář.

Studentům je potřeba sdělit téma semináře a také jeho cíl.

Prezentace, opakování, praktické příklady a procvičování na téma Strategický management:

- Celkem dva studenti představují každý za sebe své seminární práce, na jimi zvolené témata, za pomoci PowerPointových prezentací. V úvodu prezentace student stručně nastíní teoretické východiska pro zpracování praktické části své seminární práce. V praktické části své seminární práce student uvede příklad z praxe. Na konci prezentace se student zamyslí nad danou problematikou a řekne ostatním svůj názor na dané téma, následuje diskuse s ostatními studenty a vyučující. Vyučující stručně zhodnotí prezentace studentů. Upozorní na nedostatky, ale i přednosti prezentace.
- Po prezentaci studentů vystoupí se svou PowerPointovou prezentací na téma Strategický management vyučující (Příloha PI).
- Pro studenty byla vytvořená přiřazovací hra, ve které studenti k sobě přiřazují různé pojmy, které souvisí s tématem semináře, tedy se strategickým managementem. Nejrychlejší studenti, kteří k sobě správně pojmy strategického managementu přiřadí, mohou získat tzv. bonusové body ke zkoušce.
- V závěru semináře jsou stručně zopakovány nejdůležitější poznatky z tématu Strategický management a studenti mají prostor k vyjasnění dané problematiky za pomocí různých dotazů. V závěru semináře vyučující zadá studentům vypracovat úkol na další seminář. Zadání úkolu zní: Vytvořte skupinky po pěti (šesti) lidech a vymyslete:

- Název firmy
 - Předmět podnikání
 - Nakreslete logo (dobrovolné)
 - Vizi
 - Misi
 - Strategii
- Na konci semináře vyučující studentům poděkuje za pozornost, pochválí je za aktivitu a rozloučí se s nimi.
 - Je velmi důležité v závěru semináře provést kontrolu a sebereflexi. Na semináři bylo probráno vše, co bylo stanoveno v přípravě na seminář. Na základě reakce studentů a kvalitní diskuse lze říci, že studenti danou problematiku pochopili. Procvičení daného učiva za pomoci přiřazovací hry studenty bavilo. Délka trvání semináře odpovídala stanovené době 50 minut.

Didaktické prostředky použité v rámci semináře jsou:

- Učební a metodické pomůcky (pro přiřazovací hru).
- Didaktická technika a pomůcky (počítač, promítací plátno a audiovizuální technika k prezentaci tématu, tabule a fixy na tabuli k objasnění probírané problematiky).
- Vybavení učitele a žáků (psací potřeby, bloky na psaní).
- Nemateriální didaktické prostředky jako jsou didaktické zásady, metody a formy.

5.4.3 Vyhodnocení semináře

Seminář týkající se problematiky strategického managementu trval rozvrhem stanovenou dobu, tedy 50 minut. Podle docházky nechyběl žádný student, tedy všichni studenti se dostavili na seminář Managementu II.

Domnívám se, že stanovený cíl hodiny, tedy opakování znalostí z oblasti strategického managementu a řízení firmy a seznámení se s problematikou stanovení vize, mise a strategie podniku, byl splněn v plném rozsahu.

V rámci tohoto semináře s názvem Strategický management byly využity didaktické prostředky materiální i nemateriální povahy.

Didaktické prostředky materiální povahy použity na semináři byly: PowerPointová prezentace, počítač, projektor, promítací plátno a audiovizuální technika, tabule a fixy na tabuli, přiřazovací hra (forma metodické pomůcky).

Didaktické prostředky nemateriální povahy použity na semináři byly: *Metody výuky* - slovní metody výuky – monologické metody (vysvětlování), dialogické metody (diskuze, rozhovor), metody aplikační, metody samostatné práce studentů. Dále byly použity *organizační formy výuky* - seminář probíhal formou skupinové výuky, podle charakteru výukového prostředí seminář probíhal ve třídě, dle délky trvání šlo o vysokoškolský seminář. *Didaktické zásady* uplatňované na semináři byly zásada názornosti, zásada uvědomělosti a aktivity, přiměřenosti a trvalosti a individuálního přístupu.

Atmosféra na semináři byla příjemná, rovněž studenti komunikovali s vyučující na velmi dobré úrovni, z jejich diskuse vyučující vyplývá, že studenti porozuměli probírané problematice strategického managementu. Studenti také se zaujetím vypracovávali přiřazovací hru. Z těchto důvodů lze seminář hodnotit jako velmi úspěšný a vhodně vedený.

Možné zlepšení v pedagogické praxi vyučující je takové, že vyučující rozšíří využívání didaktických prostředků v oblasti audiovizuální, jako jsou výukové videa, video ukázky apod.

Na základně analýzy semináře lze odpovědět na výzkumnou otázku Otázka 1: Na seminářích do předmětu Management II jsou využívány veškeré didaktické prostředky jak materiální, tak nemateriální povahy. Z analýzy vyplynulo, že na seminářích do předmětu Management II nejsou využívány všechny materiální a nemateriální didaktické prostředky.

6 SEBEREFLEXE VLASTNÍHO PEDAGOGICKÉHO PŮSOBNÍ

Vašutová (2004, s. 134) zastává názor, že „*k úspěšnému výkonu učitelské profese nestačí sebedokonalější výbava teoretickými znalostmi a vyváženými praktickými zkušenostmi. Ukazuje se, že se velmi rychle proměňují podmínky práce ve škole a vzdělávací prostředí. Učitel by měl být schopen tyto proměny reflektovat, aby se jeho pedagogické úsilí nemíjelo účinkem.*“

Podle Vašutové (2004, s. 146) je také málokdo ochoten přiznat si své slabé stránky zvláště, když jde o výkon a profesionalitu vysokoškolského učitele. Jde o citlivou oblast sebereflexe. Problémy a nejistoty v profesi vzdělavatele se nejvíce týkají vysokoškolské výuky a osobnosti vysokoškolského učitele. Zahrnují motivaci studentů, výběr obsahu učiva a jeho uspořádání, způsob sdělování, který by byl studentům srozumitelný. Kdy potíže mohou činit i vedení diplomových a bakalářských prací. Někteří vysokoškolští učitelé tak mohou postrádat sebejistotu a vhodnou dávku suverenity, kdy problémem může být i nedostatečná znalost cizích jazyků.

Vašutová (2004, s. 146) uvádí jako jeden ze zdrojů sebereflexe sebehodnocení, kdy jde o „*introspekci v rovině osobnosti, vysokoškolského učitele a erudovaného profesionála v oboru.*“

Jsou tři vyučující seminářů Management II, kdy já osobně vedu tři semináře po třiceti studentech, celkem tedy vedu 90 studentů. Je tedy velmi důležitá komunikace s ostatními kolegy z důvodu jednotného vedení seminářů. Je také důležité dokázat se zastoupit či nahradit při výuce seminářů. Garanty předmětu a přednášejícími jsou ovšem dva vyučující, s kterými je rovněž velmi důležité komunikovat a neustále zjišťovat průběh přednášek, aby mohl vyučující bez problémů navázat semináři na přednášku z předmětu Management II. Pro vedení seminářů je velmi důležité, aby vyučující byl přístupný argumentům, uměl si na seminářích udělat pořádek, byl vhodně naladěný na seminář apod. Vyučující tedy musí být na výuku patřičně připraven, měl by být spolehlivý, vytrvalý. Vyučující seminářů by měl dávat prostor skupinovým aktivitám studentů a měl by je umět motivovat k jejich aktivitě. Vyučující by měl dát prostor k hledání praktických řešení problémů a k delegování úkolů, také by měl být otevřený a ochotný vést dialog.

Komunikace se studenty probíhá nejen v rámci seminářů, ale také v rámci e-mailové komunikace, telefonické komunikace a také prostřednictvím rozhovorů a konzultací v kon-

zultačních hodinách. Studentům je nabízena možnost v případě potřeby napsat vyučující kontaktovat a domluvit si individuální čas konzultací.

6.1 SWOT analýza vlastního pedagogického působení

Za pomoci SWOT analýzy vlastního pedagogického působení budou zkoumány silné a slabá stránky vyučující, ale také příležitosti a hrozby plynoucí pro pedagogické působení. Důvodem vypracování SWOT analýzy je omezení vlastních slabých stránek, podpora silných stránek, také využití příležitostí, předvídání a možné omezení hrozeb.

Silné stránky:

- Příprava na semináře.
- Využívání množství moderních didaktických prostředků.
- Neustálé sebevzdělávání.
- Ochota naslouchat problémům studentů.
- Smysl pro spravedlnost.
- Spolehlivost a pečlivost.

Slabé stránky:

- Někdy mluvím příliš rychle a nesrozumitelně.
- Nízký věk a nedostatečná zkušenost vyučující.
- Někdy mám příliš vysoké požadavky na studenty.
- Někdy nedodržím stanovenou délku výuky.
- Nevyužívání všech didaktických prostředků nemateriální povahy.

Příležitosti:

- Zařazení předmětu Management II do učebních osnov i jiných fakult.
- Menší seminární skupiny.
- Zvýšení hodinové dotace předmětu.
- Vyšší technická vybavenost učeben.

- Zvyšování počtu studentů Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Hrozby:

- Neustále horší financování škol.
- Ztráta kontaktu vyučující s praxí.
- Snižující se počet populace občanů ČR.
- Snížení atraktivnosti předmětu pro studenty.
- Nefunkční technické prostředky.

Z výše uvedeného jsou patrné mé silné a slabé stránky a také příležitosti a hrozby, které působí z vnějšího prostředí, tedy je nejde příliš ovlivnit. Za nejdůležitější silnou stránku považuji přípravu na semináře. Pokud jde o slabé stránky, je potřeba se zaměřit na rychlost řeči a její srozumitelnost. Příležitostí bylo zmíněno několik, za nejdůležitější považuji zařazení předmětu Management II do učebních osnov jiných fakult. Menší seminární skupiny mohou pozitivně ovlivnit výuku v tom smyslu, že se může vyučující více věnovat individuálně studentům. Hrozbou může být i určitá neatraktivnost předmětu pro studenty, která může být způsobena více faktory. Vyučující však může studentům podat předmět zábavnou a pro ně atraktivní formou. Je velmi důležité neustále udržovat kontakt s praxí a mapovat nové trendy a přístupy v oblasti managementu. Tohoto lze dosáhnout pozváním odborníků z praxe na semináře. Největší hrozbu pro mě jako vyučující je možná nefunkčnost technických prostředků používaných na semináři. Tuto hrozbu je ovšem možné minimalizovat zajištěním náhradní techniky, což je ovšem časově náročnější a může narušit chod semináře.

Samotná komunikace se studenty na seminářích probíhala v poklidné a přátelské atmosféře. Studenti diskutovali na velmi dobré úrovni a při diskusích jsem většinou měla jen úlohu moderátora. Semináře tedy probíhali formou dialogických metod. Na samotných seminářích byly používány různé typy didaktických prostředků. Naplánovaný a stanovený cíl semináře byl splněn.

Požádala jsem o názor na mé pedagogické působení studenty na seminářích z předmětu Management II. Studenti měli za úkol v průběhu semináře vyplnit dva dotazníky:

- Hodnocení semináře.
- Hodnocení vysokoškolských učitelů studenty.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo všech 90 studentů (vedení 3 seminářů po 30 studentech), návratnost dotazníků byla 100 %, jelikož dotazníky vyplňovali studenti přímo na semináři. Dotazníkové šetření bylo vstřícné směrem ke studentům, kdy tento dotazník byl anonymní, studenti dostali neomezený čas k rozmyšlení a vyplnění dotazníku.

V příloze (Příloha PII) je dotazník na hodnocení vysokoškolských učitelů studenty podle Müllera a Wolfa. Tento dotazník zahrnuje velmi podrobnou analýzu výkonu pedagoga při výuce z didaktického hlediska. (Vašutová, 2002, s. 253)

V příloze (Příloha PIII) je dotazník na hodnocení semináře. Autory jsou Stary a Wagner (Vašutová, 2002, s. 251)

Vyplnění obou dotazníků je velmi jednoduché, kdy studenti pouze posoudí dané hodnotící kritérium za pomoci hodnotící škály.

Já sama jsem jako vyučující oba dotazníky také vyplnila. V příloze (Příloha PIV a PV) je uvedeno vyhodnocení dotazníků studenty. Dotazníky vyplněné mnou jako vyučující seminářů Managementu II jsou uvedeny v příloze (Příloha PVI a PVII).

Jak můžeme v příloze PIV vidět, studenti se přiklání při hodnocení vlastností učitele k vlastnostem:

- Energický, plný síly.
- Sebejistý.
- Studenty chválí, povzbuzuje, uznává.
- Jeho ústní projev je jasný, výrazný, uspořádaný.
- Je velmi demokratický.
- Je aktivizující, podnětný, zajímavý.
- Působí uvolněně, přirozeně.
- Je zdrženlivý, navrhuje, žádá.
- Vykládá relativně rychle.

- Snaží se vidět v každém studentovi individualistu.
- Je aktivní.
- Váží si studentů.
- Sám hovoří relativně málo.
- Studenti se mohou podílet na rozhodování.
- Všímá si pocitů studentů.
- Je přívětivý, srdečný.
- Není autoritativní.
- Je optimistický.
- Umožňuje samostatnou práci a myšlení.

Dále se studenti přiklonili k odpovědím na otázky:

Ve svém chování ke studentům zaujímá spíše: Progresivně – liberální postoje.

Jeho výklad a ústní projev je: Věcný, srozumitelný, stimulující.

Jako vědecký pracovník je: Erudovaný a významný.

Přesvědčivý.

Na látce, kterou přednáší je osobně zainteresován.

Jako vysokoškolský učitel je: Vynikající pedagog.

Respektuje studenty jako partnery a osobnosti.

Pro potíže studentů: Má pochopení.

Pokud srovnáme výsledky dotazníkového šetření s vyplněním dotazníku vyučující, můžeme vidět, že výsledky se od sebe zásadně neliší. Lze tedy odpovědět na výzkumnou otázku číslo 2: Sebereflexe se nebude lišit od interakčního stylu vyučující podle studentů semináře Management II.

7 ÚČINNOST EDUKAČNÍHO PŮSOBENÍ NA ZNALOSTI STUDENTŮ

Studijní výsledky studentů jsou odrazem edukačního působení vyučujících a výsledky edukačního působení jsou známky.

Předmět Management II v akademickém roce 2011/2012 je zakončen zkouškou, kterou studenti vykonávají v zimním semestru. Zkouška probíhá formou písemné práce, kdy minimální požadovaná úspěšnost je 60 %.

Písemnou práci studenti psali v průběhu zkouškového období. Do této písemné práce byly zahrnuty všechny tématické celky předmětu Management II.

Tab. 3. Název tématických celků předmětu Management II (Vlastní zpracování)

	NÁZEV TÉMATICKÉHO CELKU
1.	Úvod do strategického managementu
2.	Přehled moderních přístupů strategického managementu
3.	Znalostní management
4.	Procesní management
5.	Environmentální management
6.	Udržitelný rozvoj a podnikatelské prostředí
7.	Krizový management - účel, metody, postupy
8.	Interkulturální management
9.	Management podle P. F. Druckera
10.	Světový přínos L. Iacoccy a J. Welche
11.	Japonský systém managementu
12.	Praktické zkušenosti odborníka z praxe

Dále budu vyhodnocovat pouze studenty, kteří byli zapsáni na mé semináře předmětu Management II na Fakultě managementu a ekonomiky v zimním semestru akademického roku 2011/2012.

Písemnou práci tedy psalo 90 studentů, kteří řádně navštěvovali semináře a rovněž splnili všechny požadavky k získání zápočtu z předmětu Management II. Doba trvání písemné

zkoušky byla stanovena na 60 minut. Celkový maximální počet, který mohli studenti získat, bylo 30 bodů. Studenti mohli používat pouze psací potřeby.

Písemná práce obsahovala 30 testových otázek, kdy za každou správně zodpovězenou otázku mohli studenti získat 1 bod. U každé otázky byla možná jen jedna správná odpověď. Studenti mohli tedy získat maximálně 30 bodů. Minimální počet bodů potřebný k úspěšnému vykonání zkoušky byl 16 bodů.

Bodové hodnocení písemné práce z předmětu Management II bylo stanoveno garanty předmětu Management II. Klasifikační stupnice k písemné práci z předmětu Management II je uvedena v tabulce (Tab. 4.).

Tab. 4. Klasifikační stupnice k písemné práci (Vlastní zpracování)

Bodové hodnocení	Klasifikační stupeň
30 - 28	A
27 - 25	B
24 - 22	C
21 - 19	D
18 - 16	E
15 - 0	F, FX

Pro větší přehlednost je uvedena v tabulce i klasifikační stupnice podle ECTS (Tab. 5.) Klasifikace F (FX) znamená, že student nevykonal zkoušku, popřípadě ani zápočet, ani zkoušku.

Tab. 5. Klasifikační stupnice podle ECTS (Vlastní zpracování)

Klasifikační stupnice podle ECTS	Slovní klasifikace	Číselná klasifikace
A	Výborně	1,0
B	Velmi dobře	1,5
C	Dobře	2,0
D	Uspokojivě	2,5
E	Dostatečně	3,0
F(FX)	Nedostatečně	-

Výsledky hodnocení písemné práce z předmětu Management II ukazuje pro větší přehlednost tabulka (Tab.6.) a také grafické znázornění (Obr.4.).

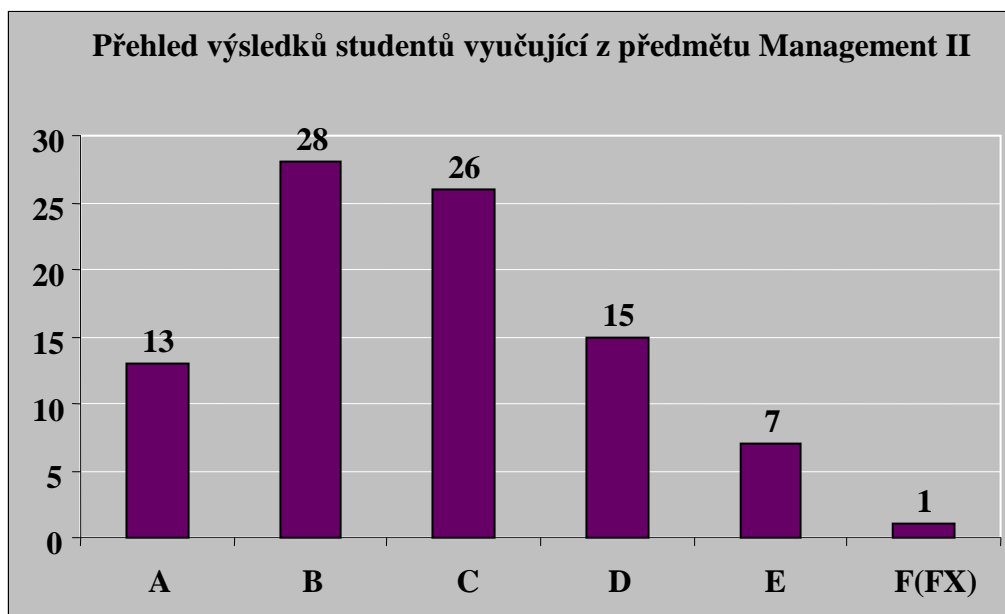
Tab. 6. Přehled výsledků hodnocení studentů předmětu Management II (Vlastní zpracování)

Známka	Počet studentů
A	13
B	28
C	26
D	15
E	7
F(FX)	1

Nyní se zaměřím na zodpovězení poslední výzkumné otázky Otázka 3: Výsledky studentů vyučující se nebudou lišit od průměrných výsledků studentů předmětu Management II. Dále uvedu srovnání výsledných známek studentů, kteří navštěvují mé semináře a ostatních studentů předmětu Management II. Mé semináře navštěvovalo celkem 90 studentů, ostatní semináře mých kolegů navštěvovalo 137 studentů. Celkem tedy navštěvovalo semináře Managementu II 227 studentů.

7.1 Přehled výsledků mých studentů předmětu Management II

Mé semináře navštěvovalo 90 studentů. Nyní se zaměřím na podrobnější analýzu výsledků studentů navštěvujících mé semináře (Obr. 4.).

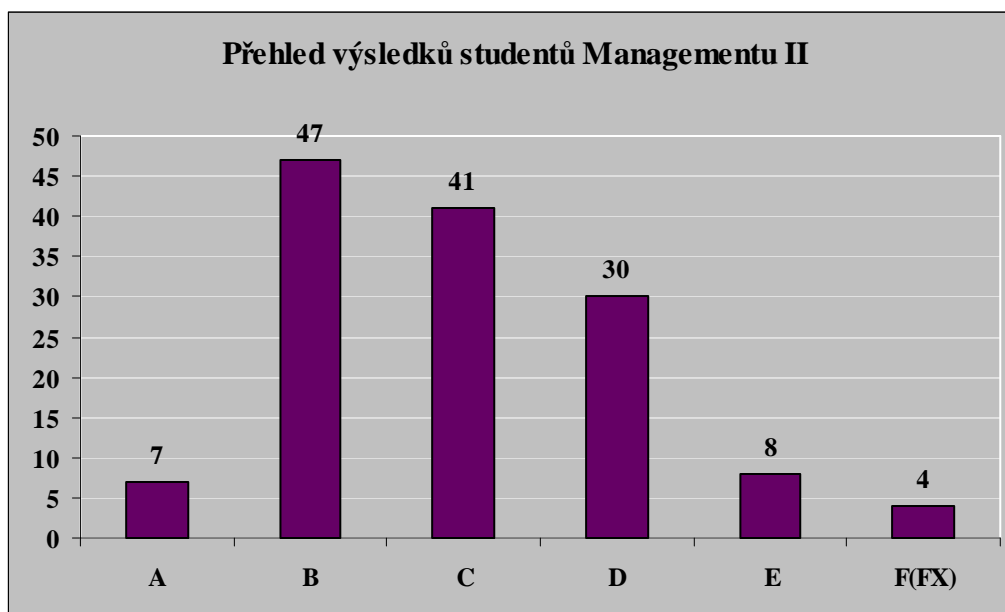
Obr. 4. Přehled výsledků studentů vyučující z předmětu Management II (Vlastní zpracování)

Z obrázku je patrné následující hodnocení písemné práce z předmětu Management II:

- 13 studentů získalo hodnocení výborně (A).
- 28 studentů získalo hodnocení velmi dobře (B).
- 26 studentů získalo hodnocení dobře (C).
- 15 studentů získalo hodnocení uspokojivě (D).
- 7 studentů získalo hodnocení dostatečně (E).
- 1 student získal hodnocení nedostatečně (F,FX).

7.2 Přehled výsledků ostatních vyučujících předmětu Management II

Semináře ostatních vyučujících předmětu Managementu II navštěvovalo 137 studentů. Nyní se zaměřím na podrobnější analýzu výsledků studentů navštěvujících semináře ostatních vyučujících (Obr. 5.).

Obr. 5. Přehled výsledků studentů ostatních vyučujících z předmětu Management II (Vlastní zpracování)

Z obrázku je patrné následující hodnocení písemné práce z předmětu Management II:

- 7 studentů získalo hodnocení výborně (A).
- 47 studentů získalo hodnocení velmi dobře (B).
- 41 studentů získalo hodnocení dobře (C).
- 30 studentů získalo hodnocení uspokojivě (D).
- 8 studentů získalo hodnocení dostatečně (E).
- 4 studenti získali hodnocení nedostatečně (F,FX).

Pro možnost srovnání výsledků jsem ke klasifikačnímu stupni podle ECTS přiřadila číselnou klasifikaci viz tabulka (Tab. 5.). Abych mohla do průměrné známky započítat i studenty, kteří získali hodnocení F, FX (nedostatečně), přidala jsem číselnou klasifikaci pro F, FX v hodnotě 4.

Průměrná hodnota výsledků mých studentů předmětu Management II je **1, 88**.

Průměrná hodnota výsledků ostatních studentů předmětu Management II je **2, 00**.

Lze tedy říci, že výsledky mých studentů jsou ve srovnání s ostatními studenty předmětu Management II nepatrně lepší. Pokud ovšem přiřadíme číselné klasifikační stupnici slovní hodnocení jde v obou případech o průměrnou známku studentů dobrou, tedy C.

Nyní lze odpovědět na výzkumnou otázku Otázka 3: Výsledky studentů vyučující se nebudou lišit od průměrných výsledků studentů předmětu Management II. Lze potvrdit, že výsledky vyučující se neliší od průměrných výsledků studentů předmětu Management II.

ZÁVĚR

„Cílem vzdělání a moudrosti je, aby člověk viděl před sebou jasnou cestu života, po ní opatrně vykročoval, pamatoval na minulost, znal přítomnost a předvídal budoucnost.“

Jan Amos Komenský

Bakalářská práce byla rozdělena na dvě části – na část teoretickou a část praktickou.

V teoretické části bakalářské práce byla zpracována odborná literatura, jenž se zaměřovala na didaktické prostředky materiální i nemateriální povahy. Cílem teoretické části této práce bylo zhodnotit didaktické prostředky materiální i nemateriální povahy dle různých autorů.

V bakalářské práci byly v rámci metodiky tvorby práce stanoveny tři základní výzkumné otázky, na které se hledala odpověď.

V praktické části bakalářské práce byly vypracovány modelové přípravy na semináře předmětu Management II právě s ohledem na využívání didaktických prostředků materiální i nemateriální povahy při výuce. Dále byla v této části provedena sebereflexe vlastního pedagogického působení a vypracována vlastní SWOT analýza, ze které vyplynuly hlavní silné a slabé stránky a rovněž příležitosti a hrozby. Na tyto faktory se vyučující ve své pedagogickém působení dále zaměří. Dále proběhlo dotazníkové šetření zaměřené na oblast hodnocení pedagogického působení vyučující a na hodnocení semináře. V závěru praktické části byla provedena účinnost edukačního působení na znalosti studentů a také bylo provedeno srovnání výsledků vyučující předmětu Management II s výsledky ostatních vyučujících.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo na základě teoretických poznatků z oblasti didaktických prostředků, praktického výzkumu a sebereflexe popsat uplatnění didaktických prostředků ve výuce předmětu Management II.

Je vhodné, aby se vyučující této problematice věnovala i v dalším pedagogickém působení. Při vypracovávání této práce byly stanoveny zásady, které jsem dodržela. Domnívám se, že cíle bakalářské práce byly splněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1] BĚLOHLÁVEK, František, KOŠŤAN, Pavol a Oldřich ŠULER, 2006. *Management*. 1. vyd. Brno: Computer Press. ISBN 80-251-0396-X.
- [2] FISCHER, Robert a Karel BALCAR, 2004. *Učíme děti myslet a učit se*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-966-6.
- [3] HLADÍLEK, Miroslav, 2004. *Úvod do didaktiky*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského. ISBN 80-86723-07-0.
- [4] HLAVATÝ, Josef, 2002. *Didaktická technika pro učitele*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze. ISBN 80-7080-479-3.
- [5] CHUDÝ, Štefan a Svatava KAŠPÁRKOVÁ, 2007. *Didaktická propedeutika*. 2. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7318-552-7.
- [6] JŮVA, Vladimír, 2007. *Stručné dějiny pedagogiky*. 6. rozš. vyd. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-151-5.
- [7] KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST, 2009. *Školní didaktika*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-571-4.
- [8] KYRIACOU, Chris, DVOŘÁK, Dominik a Martin KODLINSKÝ, 2008. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-434-2.
- [9] KÁRNÍKOVÁ, Jitka, ASZTALOS, Ondřej a Veronika ČERNÁ, 1991. *Pedagogika pro učitele ekonomických předmětů I*. 1. vyd. Praha: Aleko. ISBN 80-85341-16-6.
- [10] KOLÁŘ, Zdeněk a Alena VALIŠOVÁ, 2009. *Analýza vyučování*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2857-5.
- [11] MAŇÁK, Josef, 1994. *Nárys didaktiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-0210-7.
- [12] MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC, 2003. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido. ISBN 80-7315-039-5.

- [13] MÜLLEROVÁ, Stanislava, 2002. *Komunikace ve škole: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita. ISBN 80-7083-618-0.
- [14] PETTY, Geoffrey, 2008. *Moderní vyučování*. 5. vyd. Přeložil Štěpán KOVAŘÍK. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-427-4.
- [15] RAMBOUSEK, Vladimír, 1989. *Technické výukové prostředky*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN: bez ISBN.
- [16] ROBBINS, Stephen a Mary COULTER, 2004. *Management*. Přeložila Vlasta ŠAFAŘÍKOVÁ. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0495-1.
- [17] SKALKOVÁ, Jarmila, 1971. *Aktivita žáků ve vyučování*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN: bez ISBN.
- [18] SKALKOVÁ, Jarmila, 2007. *Obecná didaktika*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1821-7.
- [19] ŠIMONÍK, Oldřich, 2005. *Úvod do didaktiky základní školy*. 1. vyd. Brno: MSD. ISBN 80-86633-33-0.
- [20] VAŠUTOVÁ, Jaroslava, 2002. *Strategie výuky ve vysokoškolském vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. ISBN 80-7290-100-1.
- [21] VAŠUTOVÁ, Jaroslava, 2004. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. 1. vyd. Brno: Paido. ISBN 80-7315-082-4.
- [22] VEBER, Jaromír, 2003. *Management: základy, moderní manažerské přístupy, výkonnost a prosperita*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-200-0.

Internetové zdroje:

- [23] *IS/STAG – Karta předmětu Management II*. [online]. [cit. 2011-12-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.portal.utb.cz/wps/portal/>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ECTS European Credit Transfer System.

FaME Fakulta managementu a ekonomiky.

UTB Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Schéma procesu osvojování učiva (Kárníková, 1991).....</i>	<i>15</i>
<i>Obr. 2. Model učebního stylu (Müllerová, 2002).....</i>	<i>16</i>
<i>Obr. 3. Zjednodušený model výzkumu podle Širokého a kol. (2011).....</i>	<i>42</i>
<i>Obr. 4. Přehled výsledků studentů vyučující z předmětu Management II (Vlastní zpracování).....</i>	<i>65</i>
<i>Obr. 5. Přehled výsledků studentů ostatních vyučujících z předmětu Management II (Vlastní zpracování).....</i>	<i>66</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Základní informace o předmětu Management II (Vlastní zpracování).....</i>	<i>44</i>
<i>Tab. 2. Časová náročnost seminářů (Vlastní zpracování).....</i>	<i>46</i>
<i>Tab. 3. Název tématických celků předmětu Management II (Vlastní zpracování).....</i>	<i>62</i>
<i>Tab. 4. Klasifikační stupnice k písemné práci (Vlastní zpracování).....</i>	<i>63</i>
<i>Tab. 5. Klasifikační stupnice podle ECTS (Vlastní zpracování).....</i>	<i>63</i>
<i>Tab. 6. Přehled výsledků hodnocení studentů předmětu Management II (Vlastní Zpracování).....</i>	<i>64</i>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha P I: PowerPointová prezentace semináře zaměřená na tématický okruh
Strategický management
- Příloha P II: Hodnocení vysokoškolských učitelů studenty podle Müllera a Wolfa
- Příloha P III: Hodnocení semináře
- Příloha P IV: Vyhodnocení dotazníku na hodnocení vysokoškolských učitelů studenty
- Příloha P V: Vyhodnocení dotazníku na hodnocení semináře
- Příloha P VI: Dotazník na hodnocení vysokoškolských učitelů vyplněný vyučující
- Příloha P VII: Dotazník na hodnocení semináře vyplněný vyučující

PŘÍLOHA P I: POWERPOINTOVÁ PREZENTACE SEMINÁŘE ZAMĚŘENÁ NA TÉMATICKÝ OKRUH STRATEGICKÝ MANAGEMENT

Strategický management

2. seminář
Management II.
Vypracovala Ing. Kristina Stryčková

1. část

Zařazení strategického managementu do managementu jako celku

Základní rozdělení managementu

The diagram is a circle divided into eight segments, each representing a different management function: Strategický management, Marketing, Finanční management, Řízení lidských zdrojů, Řízení kvality, Řízení rizik, Řízení informací, and Řízení procesů.

Tři základní definice managementu

- ❑ 1. definice zdůrazňují vedení lidí: Management je proces vytváření a udržování určitého prostředí, ve kterém jednotlivci pracující společně ve skupinách efektivně uskutečňují zvolené cíle. (H. Koontz a H. Weihrich)
- ❑ 2. definice zdůrazňující specifické funkce vykonávané vedoucími pracovníky: Management je proces plánování, organizování, vedení a kontroly organizačních činností zaměřených na dosažení organizačních cílů. (K. H. Chung)

Tři základní definice managementu

- ❑ 3. definice zdůrazňující předmět studia a jeho účel: Management je oblast studia, která se věnuje stanovení postupů jak co nejlépe dosáhnout cíle organizace.
- ❑ **Univerzální definice** v důsledku nejednoznačnosti tří základních definic: Pro naše účely můžeme „management“ chápat jako proces vytváření a dalšího aktivního rozvíjení podnikatelsky orientovaného chování organizace.

Styl řízení

- ❑ představuje takové pracovní postupy vedoucího pracovníka, které používá v přesvědčení, že povedou k efektivnímu řešení řídicích situací. Podle stylu řízení rozeznáváme tři základní typy:
 - a) autokratický typ
 - b) demokratický typ
 - c) liberální typ

Efektivnost organizace

- Efekt obecně znamená užitek, užitečný výsledek. Efektivnost potom v obecné rovině vyjadřuje vztah mezi výstupem (efektem) a vstupem u konkrétního procesu. Nutnou podmínkou efektivnosti je okolnost, že výstup (výrobek, služba) je přijat trhem a nalezne tak koupěschopnou poptávku.
- Žádná společnost si nemůže dovolit vynakládat své zdroje neúčelně a nešospodárně. Za efektivní výrobu můžeme tedy považovat takovou výrobu, která přináší efekty s přiměřenými náklady.

Strategie jako podmínka úspěšného rozvoje podniku

Strategický management

Hleď odpovědi na následující otázky:

1. Jak organizace dosáhla situace, ve které se dnes nachází ?
2. Proč produkuje tyto konkrétní výrobky nebo služby ?
3. Jak došlo k tomu, že sídlo organizace se nachází právě zde ?
4. Proč podnik obsluhuje jen určité části trhu ?
5. Jak má organizace uspořádan svůj vrcholový management ?
6. Proč je organizována tímto konkrétním způsobem ?

Definice strategie

- Strategii podniku chápeme jako dokument, ve kterém jsou určeny dlouhodobé cíle podniku, stanoven průběh jednotlivých operací a rozmístění zdrojů nezbytných pro splnění daných cílů.
- Moderní definice chápe strategii jako připravenost podniku na budoucnost.

Podnik v tržní ekonomice

- Objektivní tendence celosvětového vývoje současně ekonomiky je možno charakterizovat těmito základními vývojovými trendy:

- a) internacionalizace
- b) intelektualizace
- c) informatizace
- d) akcelerace
- e) elasticizace
- f) ekologizace
- g) humanizace
- n) intenzifikace

Postup při tvorbě a zavedení strategie

- Zpracování strategie začíná strategickou analýzou, která zahrnuje analýzu okolí podniku (tzv. externí analýza) a analýzu zdrojů a schopností podniku (tzv. interní analýza).
- Formulace strategie vychází z výsledků strategické analýzy, na základě níž je definováno poslání a jsou stanoveny cíle podniku, které určují výběr vhodné varianty strategie.
- Implementace strategie obsahuje zavedení vybrané varianty strategie, jež zpravidla předpokládá změny v organizační struktuře. Úvedené změny často vyvolávají konflikty, které je nutné řešit, aby strategie mohla být úspěšná.

Předpoklady pro formulaci kvalitní strategie

- Strategie podniku musí zahrnovat strategie pro jednotlivé úrovně řízení včetně strategií základních funkcí podniku, jakými jsou marketing, výroba, materiálové hospodářství apod.
- Strategie na jednotlivých úrovních řízení podniku musí vytvářet jednotný systém a navzájem se podporovat.

Stanovení mise (poslání)

- základní představy vlastníků firmy o tom, co bude předmětem podnikání, jací budou zákazníci, jaké potřeby a jakými výrobky a službami bude tyto potřeby svých zákazníků uspokojovat
- smysl organizace

Vize a strategie

Vize:

- kam chceme organizaci dovést
- budoucí chování firmy

Strategie:

- plán naplnění mise společnosti
- jakou cestou budou dosaženy stanovené cíle organizace

Příklady formulací dlouhodobých cílů a strategií

IBM

- se drží zásady respektu k jednotlivým zákazníkům, jejich spokojnost a neustálé zvyšování kvality.

Příklady formulací dlouhodobých cílů a strategií

Johnson & Johnson

- se drží zásady, že v první řadě má povinnost k zákazníkům, potom k zaměstnancům, za třetí ke svojí komunitě a za čtvrté k akcionářům.

Johnson & Johnson

MOTOROLA

Motorola:

- „Cílem Motoroly je poctivě sloužit potřebám společnosti tím, že bude poskytovat našim zákazníkům výrobky a služby vytýčené kvality a za slušné ceny, a to tak, aby z toho měla firma adekvátní zisk potřebný k celkovému růstu a zároveň, aby umožnila svým zaměstnancům a akcionářům dosahovat přiměřených cílů.“

Xerox:

- „Chceme zlepšit produktivitu v kancelářích“

eBay:

- „Pomůžeme lidem prodat prakticky cokoliv na světě. Nadále budeme zkvalitňovat on-line obchodní zkušenosti všech – sběratelů, obchodníků, malých firem, lidí pátrajících po jedinečných předmětech, lidí toužících po levných nákupech, příležitostných prodejců i lidí, které se na naše webové stránky chtějí podívat jen ze zvědavosti.“

Příklady poslání

□ Nike	Limity
neexistují
□ Nivea Vital	Vitalita
osobnosti
□ Marlboro	Svoboda
□ Pringles	Perfektní
zážitek

Váš úkol:

- Skupinky po pěti (šesti) lidech
- Vymyslíte:
 - Název firmy
 - Předmět podnikání
 - Nakreslit logo (dobrovolně) ☺
 - Vizi
 - Misi
 - Strategii

Děkuji za pozornost

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK HODNOCENÍ VYSOKOŠKOLSKÝCH UČITELŮ STUDENTY PODLE MÜLLERA A WOLFA

Hodnocení vysokoškolských učitelů studenty

Vážení studenti,

jmenuji se Kristina Strýčková a jsem také studentkou 3. ročníku bakalářského studijního programu Učitelství odborných předmětů pro střední školy na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění dotazníku, jehož výsledky budou použity při zpracování mé bakalářské práce na téma „Didaktické prostředky uplatňované při výuce předmětu Management II na Fakultě managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně“. Důležitou částí této práce je právě Váš názor na mou pedagogickou činnost a na mé chování.

Dotazník je zcela anonymní a informace získané tímto dotazníkem budou použity pouze pro účely zpracování bakalářské práce.

Děkuji Vám za Váš čas a ochotu.

Kristina Strýčková

Předmět/ Kurz: Seminář k předmětu Management II

Učitel: Ing. Kristina Strýčková

Instrukce:

Pokuste se vyjádřit pomocí následující stupnice Vaše mínění o učiteli. Vlastnosti, které máte posuzovat, jsou uspořádány vždy v protikladných dvojicích. Vlastnosti z uvedené dvojice se projevují buď velmi výrazně, méně výrazně, nebo téměř nezatelně, případně ani jedna z vlastností nevystihuje učitele. Označte křížkem, ke které ze dvou opačných vlastností se spíše přikláníte a v jaké míře.

Jednotlivé stupně znamenají: 3 nejvyšší hodnota vlastnosti
2 střední hodnota vlastnosti 1 nízká hodnota vlastnosti
0 nelze se přiklonit ani k jedné vlastnosti, nemohu se rozhodnout, nevím

energický, plný síly	3	2	1	0	1	2	3	pomalý, bez síly
sebejistý	3	2	1	0	1	2	3	nejistý
studenty chválí, povzbuzuje, uznává	3	2	1	0	1	2	3	studenty stále kárá, kritizuje
jeho ústní projev je jasný, výrazný, přesný, uspořádaný	3	2	1	0	1	2	3	jeho ústní projev je nevýrazný, nezřetelný, nepřesný, neuspořádaný
je velmi demokratický	3	2	1	0	1	2	3	není vůbec demokratický
je aktivizující, podnětný, zajímavý	3	2	1	0	1	2	3	je nudný „suchý“, uspávající
působí uvolněně, přirozeně	3	2	1	0	1	2	3	působí křečovitě, nepřirozeně
je zdrženlivý, navrhuje, žádá	3	2	1	0	1	2	3	vše nařizuje, organizuje
vykládá relativně rychle	3	2	1	0	1	2	3	vykládá relativně pomalu
snaží se vidět v každém studentovi individualistu	3	2	1	0	1	2	3	vidí studenty jako celek, jako jakousi amorfní masu
je aktivní	3	2	1	0	1	2	3	je pasivní
váží si studentů	3	2	1	0	1	2	3	opovrhuje studenty
sám hovoří relativně málo	3	2	1	0	1	2	3	sám hovoří relativně hodně
studenti se mohou podílet na rozhodování	3	2	1	0	1	2	3	rozhoduje sám
všímá si pocitů studentů	3	2	1	0	1	2	3	je lhostejný k pocitům studentů
je přívětivý, srdečný	3	2	1	0	1	2	3	nepřívětivý, chladný
není autoritativní	3	2	1	0	1	2	3	je velmi autoritativní
je optimistický	3	2	1	0	1	2	3	je pesimistický
umožňuje samostatnou práci a myšlení	3	2	1	0	1	2	3	zabraňuje samostatné práci a samostatnému myšlení

Hodnocení vysokoškolských učitelů studenty

Ve svém chování ke studentům zaujímá:

progresivně – liberální postoje	3	2	1	0	1	2	3	konzervativní postoje
---------------------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----------------------

Jeho výklad a ústní projev je:

věcný, srozumitelný, stimulující	3	2	1	0	1	2	3	odtažitý, nesrozumitelný, odrazující
----------------------------------	---	---	---	---	---	---	---	--------------------------------------

Jako vědecký pracovník je:

erudovaný a významný	3	2	1	0	1	2	3	diletantský a bezvýznamný
přesvědčivý	3	2	1	0	1	2	3	nepřesvědčivý – říká něco jiného, než si myslí
na látce, kterou přednáší je osobně zainteresován	3	2	1	0	1	2	3	má malý vztah k látce, kterou přednáší
dává najevo, že neví vše, že se musí ještě učit	3	2	1	0	1	2	3	dává najevo, že už všechno ví

Jako vysokoškolský učitel je:

vynikající pedagog	3	2	1	0	1	2	3	špatný pedagog
respektuje studenty jako partnery a osobnosti	3	2	1	0	1	2	3	přehlíží studenty

Pro potíže studentů:

má pochopení	3	2	1	0	1	2	3	nemá pochopení
--------------	---	---	---	---	---	---	---	----------------

Věřím, že Vás vyplnění dotazníků příliš nezdrželo a ještě jednou Vám děkuji za čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku. V případě Vašeho zájmu Vám výsledky dotazníkového průzkumu ráda poskytnu.

Ing. Kristina Strýčková
 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
 Fakulta managementu a ekonomiky
 Mostní 5139
 760 01 Zlín

Email: stryckova@fame.utb.cz
 Fakulta humanitních studií
 Učitelství odborných předmětů pro střední školy
 kombinovaná forma studia, 3. ročník

PŘÍLOHA P III: HODNOCENÍ SEMINÁŘE

Hodnocení semináře

Instrukce:

Studenti, pomozte mi moji výuku sladit tak, aby více odpovídala Vaším přáním a potřebám.
Posuďte prosím semináře.

Odborné vyjadřování	dobré	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	špatné
Zaujatost tématem	značná	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	žádná
Srozumitelnost myšlenek	dobrá	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	špatná
Organizace semináře	dobrá	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	špatná
Vizuální prezentace	dobrá	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	špatná
Styl semináře	vyhovující	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	nevhovující
Kontakt se studenty	dobrý	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	špatný
Množství učiva	hodně	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	nic
Reakce studentů	dostatečná	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	žádná
Náročnost předmětu/tématu	lehké	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	obtížné

Chtěli byste pro příště něco změnit svými náměty či radou?

PŘÍLOHA P IV: VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU NA HODNOCENÍ VYSOKOŠKOLSKÝCH UČITELŮ STUDENTY

Hodnocení vysokoškolských učitelů studenty

Předmět/ Kurz: Seminář k předmětu Management II

Učitel: Ing. Kristina Strýčková

Instrukce:

Pokuste se vyjádřit pomocí následující stupnice Vaše mínění o učiteli. Vlastnosti, které máte posuzovat, jsou uspořádány vždy v protikladných dvojicích. Vlastnosti z uvedené dvojice se projevují buď velmi výrazně, méně výrazně, nebo téměř nezatelně, případně ani jedna z vlastností nevystihuje učitele. Označte křížkem, ke které ze dvou opačných vlastností se spíše přikláníte a v jaké míře.

Jednotlivé stupně znamenají:

3 nejvyšší hodnota vlastnosti

2 střední hodnota vlastnosti

1 nízká hodnota vlastnosti

0 nelze se přiklonit ani k jedné vlastnosti, nemohu se rozhodnout, nevím

energický, plný síly	3	2	1	0	1	2	3	pomalý, bez síly
	2	24	26	18	14	3	3	
sebejistý	3	2	1	0	1	2	3	nejistý
	4	34	34	8	2	6	2	
studenty chválí, povzbuzuje, uznává	3	2	1	0	1	2	3	studenty stále kárá, kritizuje
	16	20	38	12	2	2	0	
jeho ústní projev je jasný, výrazný, přesný, uspořádaný	3	2	1	0	1	2	3	jeho ústní projev je nevýrazný, nezřetelný, nepřesný, neuspořádaný
	16	32	19	8	4	7	4	
je velmi demokratický	3	2	1	0	1	2	3	není vůbec demokratický
	15	31	32	9	2	0	1	
je aktivizující, podnětný, zajímavý	3	2	1	0	1	2	3	je nudný „suchý“, uspávající
	4	16	41	11	5	9	4	
působí uvolněně, přirozeně	3	2	1	0	1	2	3	působí křečovitě, nepřirozeně
	20	26	24	9	9	2	0	
je zdrženlivý, navrhuje, žádá	3	2	1	0	1	2	3	vše nařizuje, organizuje
	6	19	29	27	9	0	0	
vykládá relativně rychle	3	2	1	0	1	2	3	vykládá relativně pomalu
	3	21	20	15	20	11	0	
snaží se vidět v každém studentovi individualistu	3	2	1	0	1	2	3	vidí studenty jako celek, jako jakousi amorfní masu
	2	38	9	31	4	0	4	
je aktivní	3	2	1	0	1	2	3	je pasivní
	6	37	23	17	3	4	0	
váží si studentů	3	2	1	0	1	2	3	opovrhuje studenty
	19	29	28	14	0	0	0	
sám hovoří relativně málo	3	2	1	0	1	2	3	sám hovoří relativně hodně
	8	23	19	12	23	3	2	
studenti se mohou podílet na rozhodování	3	2	1	0	1	2	3	rozhoduje sám
	15	45	18	6	3	0	3	
všímá si pocitů studentů	3	2	1	0	1	2	3	je lhostejný k pocitům studentů

	14	26	13	29	5	3	0	
je přívětivý, srdečný	3	2	1	0	1	2	3	nepřívětivý, chladný
	35	13	28	9	3	2	0	
není autoritativní	3	2	1	0	1	2	3	je velmi autoritativní
	13	12	39	8	12	6	0	
je optimistický	3	2	1	0	1	2	3	je pesimistický
	28	32	11	12	4	2	1	
umožňuje samostatnou práci a myšlení	3	2	1	0	1	2	3	zabraňuje samostatné práci a samostatnému myšlení
	40	37	7	6	0	0	0	

Hodnocení vysokoškolských učitelů studenty

Ve svém chování ke studentům zaujímá:

progresivně – liberální postoje	3	2	1	0	1	2	3	konzervativní postoje
	2	30	32	17	2	7	0	

Jeho výklad a ústní projev je:

věcný, srozumitelný, stimulující	3	2	1	0	1	2	3	odtažitý, nesrozumitelný, odrazující
	5	41	17	19	6	0	2	

Jako vědecký pracovník je:

erudovaný a významný	3	2	1	0	1	2	3	diletantský a bezvýznamný
	12	38	20	12	8	0	0	
přesvědčivý	3	2	1	0	1	2	3	nepřesvědčivý – říká něco jiného, než si myslí
	25	28	23	8	3	3	0	
na látce, kterou přednáší je osobně zainteresován	3	2	1	0	1	2	3	má malý vztah k látce, kterou přednáší
	18	33	16	19	1	3	0	
dává najevo, že neví vše, že se musí ještě učit	3	2	1	0	1	2	3	dává najevo, že už všechno ví
	11	6	16	36	15	5	1	

Jako vysokoškolský učitel je:

vynikající pedagog	3	2	1	0	1	2	3	špatný pedagog
	26	23	25	7	6	2	1	
respektuje studenty jako partnery a osobnosti	3	2	1	0	1	2	3	přehlíží studenty
	35	23	21	6	2	2	1	

Pro potíže studentů:

má pochopení	3	2	1	0	1	2	3	nemá pochopení
	31	29	19	8	2	1	0	

PŘÍLOHA P V: VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU NA HODNOCENÍ SEMINÁŘE

Hodnocení semináře

Odborné vyjadřování	dobré	20	35	24	6	4	1	špatné
Zaujatost tématem	značná	20	41	13	11	3	2	žádná
Srozumitelnost myšlenek	dobrá	25	33	25	3	3	1	špatná
Organizace semináře	dobrá	41	15	16	11	4	3	špatná
Vizuální prezentace	dobrá	35	10	36	7	2	0	špatná
Styl semináře	vyhovující	29	24	28	6	1	2	nevhovující
Kontakt se studenty	dobrý	22	29	26	5	3	1	špatný
Množství učiva	hodně	19	17	42	9	2	1	nic
Reakce studentů	dostatečná	23	9	39	11	5	3	žádná
Náročnost předmětu/tématu	lehké	11	12	23	22	12	9	obtížné

PŘÍLOHA P VI: DOTAZNÍK NA HODNOCENÍ VYSOKOŠKOLSKÝCH UČITELŮ VYPLNĚNÝ VYUČUJÍCÍ

Hodnocení vysokoškolských učitelů studenty

Instrukce:

Pokuste se vyjádřit pomocí následující stupnice Vaše mínění o učiteli. Vlastnosti, které máte posuzovat, jsou uspořádány vždy v protikladných dvojicích. Vlastnosti z uvedené dvojice se projevují buď velmi výrazně, méně výrazně, nebo téměř nezřetelně, případně ani jedna z vlastností nevystihuje učitele. Označte křížkem, ke které ze dvou opačných vlastností se spíše přikláníte a v jaké míře.

Jednotlivé stupně znamenají:

3 nejvyšší hodnota vlastnosti

2 střední hodnota vlastnosti

1 nízká hodnota vlastnosti

0 nelze se přiklonit ani k jedné vlastnosti, nemohu se rozhodnout, nevím

energický, plný síly	3	2	1	0	1	2	3	pomalý, bez síly
sebejistý	3	2	1	0	1	2	3	nejistý
studenty chválí, povzbuzuje, uznává	3	2	1	0	1	2	3	studenty stále kárá, kritizuje
jeho ústní projev je jasný, výrazný, přesný, uspořádaný	3	2	1	0	1	2	3	jeho ústní projev je nevýrazný, nezřetelný, nepřesný, neuspořádaný
je velmi demokratický	3	2	1	0	1	2	3	není vůbec demokratický
je aktivizující, podnětný, zajímavý	3	2	1	0	1	2	3	je nudný „suchý“, uspávající
působí uvolněně, přirozeně	3	2	1	0	1	2	3	působí křečovitě, nepřirozeně
je zdrženlivý, navrhuje, žádá	3	2	1	0	1	2	3	vše nařizuje, organizuje
vykládá relativně rychle	3	2	1	0	1	2	3	vykládá relativně pomalu
snaží se vidět v každém studentovi individualistu	3	2	1	0	1	2	3	vidí studenty jako celek, jako jakousi amorfní masu
je aktivní	3	2	1	0	1	2	3	je pasivní
váží si studentů	3	2	1	0	1	2	3	opovrhuje studenty
sám hovoří relativně málo	3	2	1	0	1	2	3	sám hovoří relativně hodně
studenti se mohou podílet na rozhodování	3	2	1	0	1	2	3	rozhoduje sám
všimá si pocitů studentů	3	2	1	0	1	2	3	je lhostejný k pocitům studentů
je přívětivý, srdečný	3	2	1	0	1	2	3	nepřívětivý, chladný
není autoritativní	3	2	1	0	1	2	3	je velmi autoritativní
je optimistický	3	2	1	0	1	2	3	je pesimistický
umožňuje samostatnou práci a myšlení	3	2	1	0	1	2	3	zabraňuje samostatné práci a samostatnému myšlení

Hodnocení vysokoškolských učitelů studenty

Ve svém chování ke studentům zaujímá:

progresivně – liberální postoje	3	2	1	0	1	2	3	konzervativní postoje
---------------------------------	---	----------	---	---	---	---	---	-----------------------

Jeho výklad a ústní projev je:

věcný, srozumitelný, stimulující	3	2	1	0	1	2	3	odtažitý, nesrozumitelný, odrazující
----------------------------------	---	----------	---	---	---	---	---	--------------------------------------

Jako vědecký pracovník je:

erudovaný a významný	3	2	1	0	1	2	3	diletantský a bezvýznamný
přesvědčivý	3	2	1	0	1	2	3	nepřesvědčivý – říká něco jiného, než si myslí
na látce, kterou přednáší je osobně zainteresován	3	2	1	0	1	2	3	má malý vztah k látce, kterou přednáší
dává najevo, že neví vše, že se musí ještě učit	3	2	1	0	1	2	3	dává najevo, že už všechno ví

Jako vysokoškolský učitel je:

vynikající pedagog	3	2	1	0	1	2	3	špatný pedagog
respektuje studenty jako partnery a osobnosti	3	2	1	0	1	2	3	přehlíží studenty

Pro potíže studentů:

má pochopení	3	2	1	0	1	2	3	nemá pochopení
--------------	---	----------	---	---	---	---	---	----------------

PŘÍLOHA P VII: DOTAZNÍK NA HODNOCENÍ SEMINÁŘE VYPLNĚNÝ VYUČJÍCÍ

Hodnocení semináře

Odborné vyjadřování	dobré	☐	☒	☐	☐	☐	☐	špatné
Zaujatost tématem	značná	☐	☒	☐	☐	☐	☐	žádná
Srozumitelnost myšlenek	dobrá	☐	☒	☐	☐	☐	☐	špatná
Organizace semináře	dobrá	☒	☐	☐	☐	☐	☐	špatná
Vizuální prezentace	dobrá	☐	☒	☐	☐	☐	☐	špatná
Styl semináře	vyhovující	☐	☒	☐	☐	☐	☐	nevhovující
Kontakt se studenty	dobrý	☐	☒	☐	☐	☐	☐	špatný
Množství učiva	hodně	☐	☐	☒	☐	☐	☐	nic
Reakce studentů	dostatečná	☐	☐	☒	☐	☐	☐	žádná
Náročnost předmětu/tématu	lehké	☐	☐	☐	☒	☐	☐	obtížné